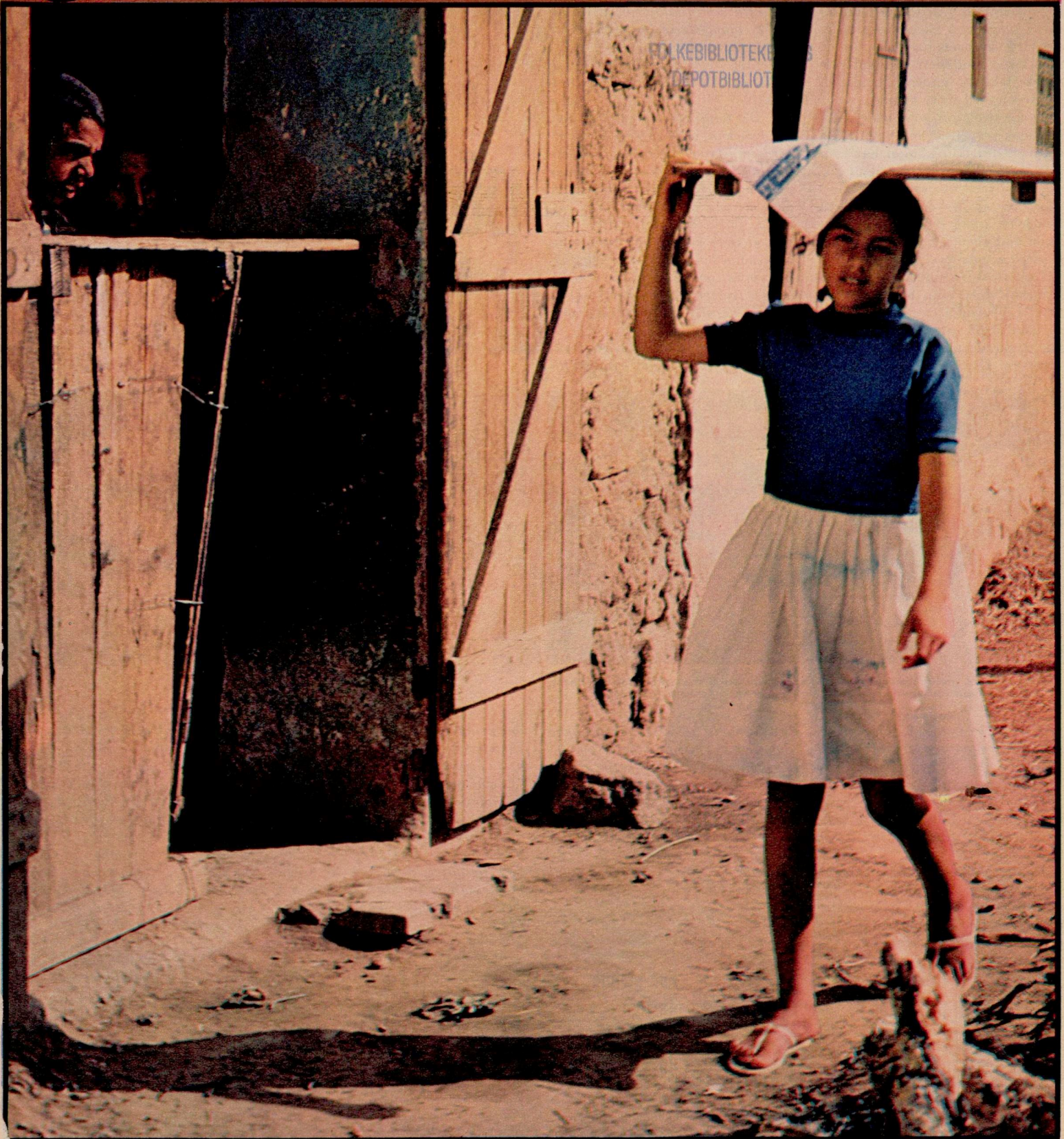

Samvirke

FOLKEBIBLIOTEKERNES
DEPOTBIBLIOTEK

K1

NR. 15 . 1968 . 1. SEPTEMBER

Den 12-årige Latifa er herover fotograferet, mens hun bringer et par brød til bagning. Når de er afleveret, skal hun i skole, og det gør hende til en af pionererne for en ny tid i Marokko. Hun er den første kvinde i slægten, som kan læse og skrive. I Latifas hjem, som beskrives i en artikel inde i bladet, bor også hendes mor, bedstemor og to tanter, men de er alle analfabeter.

12-årig pioner

Lynby-Taarbæk

Kommunes Bibliotek

ER FOLKEKIRKEN på vej til at få samme kønsrolleproblemer som skoleverdenen? Det er ikke utænkeligt. I hvert fald er der tegn til, at pigerne snart vil dominere talmæssigt blandt de teologistuderende. I år regner man for første gang i den akademiske historie med, at over halvdelen af de indskrevne studenter ved det teologiske fakultet under Københavns Universitet vil være kvinder.

Denne situation, som nok er enestående i verden, er resultatet af en eksplosiv udvikling. Man har vistnok ingen eksempler på, at et fag, der hidtil reelt har været et mandsmonopol, er blevet udsat for en kvindeinvasion, der så hurtigt har skabt mulighed for en overvægt af kvindelige udøvere.

Den første kvindelige præst i Danmark blev som bekendt ordineret i begyndelsen af 1950'erne, og indtil 1960 var en kvindelig teolog et sjældent syn i universitetsverdenen. Der blev årligt ikke ind-

delige præster tror jeg, at hele systemet vil fungere mindre effektivt. Men endnu har vi ingen rigtige erfaringer for, i hvor stort et omfang pigerne vil gennemføre det teologiske studium. Erfaringerne andetsteds fra viser imidlertid, at frafaldet er langt større blandt kvinder end blandt mænd...

– Men hvorfor vælger pigerne teologien? Er teologi blevet et modefag?

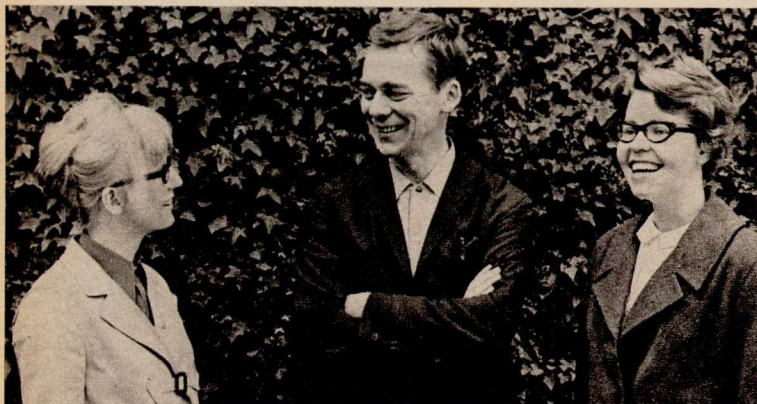
– Det kan man måske godt sige. Jeg tror kun, at et mindretal af pigerne indskrives sig med den tanke at blive præst. At der er så mange piger her på fakultetet skyldes efter min mening den almindelige velstand, fortsætter professoren. Den gør, at man kan tillade sig at studere uden bekymring for det daglige brød senere hen. Den unge vælger teologi, simpelt hen fordi de har lyst hertil. De tænker ikke nærmere over det.

– I de senere år har der – tilføjer professor Grane – fra politi-

Præstegerningen på vej til at blive et

KVINDEFAG

I år regner man med, at kvinderne for første gang vil være i overtal blandt de studerende, som indskrives ved det teologiske fakultet i København. Vil denne invasion af studiet føre med sig, at et tilsvarende antal kvinder søger ind i præstegerningen?

Dekanen for det teologiske fakultet ved Københavns universitet, professor, dr. theol. L. Grane, sammen med Bodil Gellert (t. v.) og Merete Oldenburg (t. h.).

skrevet mere end 2-3 unge piger som studerende ved dette fakultet.

Nu er det teologiske studium ligefrem ved at blive et modefag for kvinder. Men betyder det også, at halvdelen af folkekirkens præstembeder med tiden vil blive besat med kvinder?

Da det teologiske studium varer syv-otte år, går der nogen tid, inden man kan besvare spørgsmålet med sikkerhed. Men hvad mener fakultetet og de studerende?

Bekymret professor

– Jeg synes, det vil være udmærket med en del kvindelige præster, men kun en del, siger dekanen for det teologiske fakultet, professor dr. theol. L. Grane. Kvinder er nu en gang mindre erhvervsstabile. Med for mange kvin-

Merete Oldenburg

For mange dårlige præster - også uden mig

En del af professor Granes teorier og meninger bakkes op af de studerende selv.

– Jeg valgte teologi, fordi jeg fandt studiet morsomt, siger en af

de kvindelige studenter, 22-årige Merete Oldenburg, der hører til en af de årgange (1964), hvor pigerne så småt begynder at trænge sig på. I skoletiden færdedes jeg meget blandt Kristelige Gymnasiaster, hvor min interesse for teologiske problemer blev vakt. Jeg har endnu ikke besluttet, hvad jeg vil bruge min eksamen til, men jeg har bestemt ikke noget imod at blive præst.

– Jeg synes, at teologi er et alsidigt studium, og jeg følte mig tiltalt af de sproglige problemer, siger en anden kvindelig studerende, Bodil Gellert, 23 år. Dertil kommer historien og filosofien. Men jeg har

ikke til hensigt at blive præst. I stedet måske videnskabelig bibliotekar – eller gerne socialt arbejde. Jeg kunne også godt tænke mig at

læse et bifag bagefter – det tager to år – og så undervise i gymnasiet.

– Hvorfor jeg ikke kan tænke mig at blive præst? Det skyldes simpelt hen, at jeg synes, der er så fantastisk mange dårlige præster. Og jeg vil ikke være en af dem. Jeg er selv meget kritisk og vil ikke påtage mig det store ansvar.

Bodil Gellert siger videre, at mange af hendes kvindelige studiekammerater bestemt ikke vil være præster i folkekirken, men at en

Niels Peter Lemche

anden del til gengæld har dette mål for øje. Selv mener hun, at cirka halvdelen vil vælge beskæftigelse uden for folkekirken. Af de mandlige teologer vil et langt større antal vælge præstegerningen. – Jeg tror, de fleste af mine mandlige medstuderende vil være præster. Jeg skønner 85 pct.,

Smukt og praktisk...

Bord C 49 med bisonplade. Diameter 110 cm, højde 70 cm. Tegnet af arkitekt Jørgen Bækmark. Leveres i røgfarget og kr. 255, hvidlakeret eller lys bøg kr. 219. **Stol J 77**, tegnet af arkitekt Folke Pålsson. Leveres i sort, blå, rød eller hvidlakeret bøg kr. 43.

Bord C 43 med bisonplade, 70×70×70 cm, tegnet af arkitekt Jørgen Bækmark. Leveres i røgfarget og kr. 175, lys eller hvidlakeret bøg kr. 141, bordet leveres også 110×70×70 cm kr. 203 og kr. 158. **Stol J 46**, bredde 40,5 cm. Tegnet af arkitekt M. A. A. Poul M. Volther. Leveres i lys bøg kr. 38 eller sortlakeret bøg kr. 44.

MØBLER

ALBERTSLUND
Roskildevej 45

ÅRHUS
Vesterbro Torv

AALBORG
Skalborg

HOLSTEBRO
Hostrupsvej 9

ODENSE
Østerbro 41

VORDINGBORG
Marienbergvej 90

VEJEN
Arnfredvej

FDB-MØBLER
fås gennem Brugsen

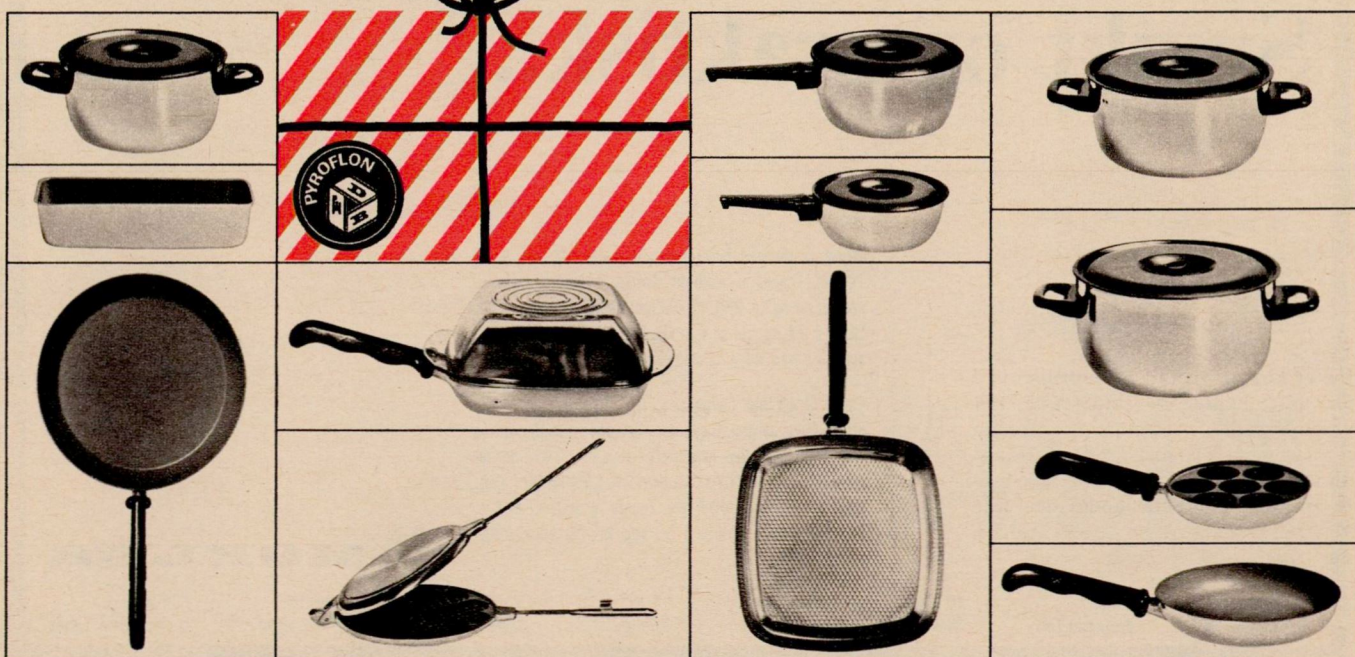
**everton - det er den vi kan li'
mild og god i piben dagen lang..!**

**FORFER
DERES KØKKEN
EN PYROFLON
GRYDE/PANDE**

PYROFLON står for fremtidens gryder og pander – kvalitet i stilren udførelse – og hører som et naturligt led hjemme i ethvert moderne køkken.

En FLUON-behandling forhindrer maden i at brænde fast og gør afvaskningen skylle-let.

Udvalget dækker såvel gas som el.

LYSTRUP METALVÆRK . LYSTRUP ST.

siger formanden for studierådet, Niels Peter Lemche, 22 år. Det er også mit indtryk, at mindst halvdelen af de kvindelige teologer søger beskæftigelse i andre erhverv. 50 pct. kvindelige præster — det vil jo også være lidt af en udfordring.

Teologer i stedet for socialrådgivere

— Teologi er jo ikke nødvendigvis et studie, der fører til præstegerningen, fortsætter Niels Peter Lemche. Jeg tror, at den øgede tilgang til studiet skyldes øget erhvervsvejledning, lidt modepræg samt de sikre erhvervsmuligheder. Mange starter uden at gøre sig forestillinger om, hvad de vil bruge deres eksamen til — men der er jo efterhånden også mange muligheder at vælge imellem.

De senere år har især seminarierne opslugt mange teologer, der traditionelt også beskæftiges i vidt omfang, på f. eks. højskoler. Et nyt felt for teologer er forsorgsområdet. Således har Gentofte kommune netop besluttet sig for at ansætte en teolog i stedet for en socialrådgiver — i høj grad et utraditionelt skridt. I forvejen har mange teologer de senere år fundet beskæftigelse inden for socialforsorgen.

Ledige embeder og ikke-teologer som præster

Endnu findes der kun en lille håndfuld kvindelige præster, 20-30 stykker, men sidste år blev der på det teologiske fakultet i København indskrevet 29 piger og kun 32 mænd.

Antallet af nyudklækkede kandidater har været meget lavt i de senere år. Bundrekorden blev sat 1963/64 med kun 20 nye kandidater fra de to universiteter. 1964/65 var tallet 55, i hvert af årene efter kun cirka 30.

Først i 1970'erne vil de store pigeårgange blive udklækket. Men allerede i 1970 kommer så mange nye kandidater, cirka 60 om året, fra de to universiteter, at afgangene fra folkekirken kan dækkes. Men så skal „hullet“ efter de sidste 15-20 års teologmangel dækkes. Den danske folkekirke beskæftiger i dag cirka 140 præster uden teologisk embedseksamen, og alligevel er der mange ledige stillinger.

Derfor er kirkens mænd betænkelige ved det store antal kvindelige studerende, der ikke i første række interesserer sig for en fremtid inden for folkekirken. En forskelsbehandling til ugunst for de kvindelige studerende anses dog for utænkelig: det ville rejse et ramaskrig over hele landet. Derfor kan man allerede nu begynde at indstille sig på, at kvindelige præster vil blive et meget almindeligt syn på prædikestolene allerede i 1970'erne.

kb.

FRAGANCIA

CERUTTER

FDB

CIGARFABRIKKEN ESBJERG

Ja, husk at købe en ny forsyning Frangancia cerutter (det er kedeligt at sku' være to om én cerut!). Frangancia — den milde, prisrigtige cerut med cigarens herlige fylde og velsmag — er rullet af udsøgte sumatra, java og brasiltobakker.

Frangancia — en cerut for mænd, piger kan li' ...

Æske à 10 stk. 8.10
Kasse à 25 stk. 20.25
Kasse à 50 stk. 40.50

BRUGSEN

ET VÆRN MOD VILDLEDNING

TANKEN om at skabe et dansk *opinionsnævn* til værn mod vildledende salgs- og reklamemetoder er ikke opgivet, trods de vanskeligheder, ideen har mødt.

Som FDBs formand, *Lars P. Jensen*, bebudede på fællesforeningens generalforsamling for et par måneder siden, har FDB nu sammen med Forbrugerrådet påbegyndt en undersøgelse af, hvordan man kan bringe planerne ud af det dødvande, de uheldigvis var kommet ind i.

En række forhandlinger om denne sag endte, som man måske vil huske, sidste vinter med, at det private erhvervslivs store organisationer stillede sig negativt til etableringen af et opinionsnævn. Dog har formanden for Salgs- og Reklameforeningen, direktør *B. Holtug*, udtrykt sympati for tanken, og det er en ganske betydningsfuld undtagelse. Et opinionsnævn som det, man har forhandlet om, vil nemlig først og fremmest komme til at overvåge den branche, hans forening repræsenterer.

Nævnets opgave vil bestå i at hindre anvendelsen af salgs- og reklamemetoder, som strider mod god forretningsskik. Der ved tænkes ikke blot på plat svindel og andre direkte lovovertrædelser. Der er desuden – og sikkert nok så meget – behov for en indsats mod andre foreteelser på salgs- og reklamearbejdets overdrev: kvarte og halve usandheder, ubeviselige påstande, meningsløse, men overbevisende „videnskabelige“ udredninger, sammenligninger med ikke eksisterende „normalpriser“, „gratis“-tilbud, som viser sig at være alt andet end gratis, fingerede „udsalg“ o.s.v., o.s.v.

Samvirke 41. årgang

Chefredaktør: EGGERT NIELSEN, ansvarshavende. Medarbejdere: Bodil M. Begtrup, Kaj Christiansen, Ole Meisner og Otto Riis, redaktionschef. Redaktionens adresse: Roskildevej 65, 2620 Albertslund, telefon: 64 88 11, udenbys: (01) 64 88 66. Udgiver: Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger.

Tryk: Egmont H. Petersen, Gutenberghus.

Samvirke påtager sig intet ansvar for manuskripter, fotografier og tegninger, der uopfordret indsendes.

AT EN sanering på dette område vil være til forbrugernes fordel, siger sig selv, og da *Samvirke* er et forbrugerblad, er det naturligvis denne forbrugerinteresse, der først og fremmest motiverer vor varme støtte til ideen om et opinionsnævn.

Vi finder imidlertid anledning til at understrege, at der i denne sag *ikke* består noget modsætningsforhold mellem forbrugernes interesser og de handlendes og annoncørernes interesser. Det bør bemærkes, blandt andet fordi forestillingen om en sådan konflikt måske mere eller mindre bevidst er en af årsagerne til den afvisning, privaterhvervene hidtil har mødt opinionsnævnet med.

En sådan opfattelse er fejlagtig. Det fremgår blandt andet med al mulig tydelighed af de erfaringer, som den daglige leder af det svenske opinionsnævn, direktør *Tengelin* redegør for i et interview andetsteds i dette nummer af *Samvirke*. Med nogle få undtagelser er de handlende naturligvis lige så interesserede som forbrugerne i, at der spilles med hæderlige kort, for at bruge et af direktør Tengelins udtryk.

Interessant i denne forbindelse er også interviewets oplysning om, at de svenske næringsdrivende selv er langt den største gruppe blandt dem, der *rejser* en sag ved det svenske opinionsnævn. For dem er opinionsnævnet altså ikke en bussemænd eller en generende posekigger, men et instrument, man ganske naturligt drager nytte af i bestræbelserne for at holde selvjustits.

VED nærmere eftertanke vil flere og flere danske forretningsfolk og annoncører forhåbentlig give os ret i, at det vil være også i deres velforståede interesse, at der etableres en dansk institution, nogenlunde svarende til *Näringslivets Opinionsnämnd* (men naturligvis tillempet danske forhold. F. eks. var det måske muligt at finde et mere mundret og lettere populariserbart navn end opinionsnævn).

De næringsdrivendes fordel herved forekommer os indlysende allerede af den grund, at det jo ikke bare er forbrugerne, men også redelige konkurrenter der ram-

mes, når en forretningsmand anvender utilbørlige salgs- og reklamemetoder.

Men dernæst bør man ikke overse, at den liberalisering af konkurrencevilkårene, som er i gang her i landet, har til forudsætning, at der skabes en beskyttelse mod misbrug af den øgede frihed. De næringsdrivende må være blandt de første til at forstå, at man er bedre tjent med, at dette spørgsmål løses i et fredsommeligt samarbejde mellem forbrugere, producenter, handlende og reklamefolk end ved offentlige indgreb, som på længere sigt kan blive følgen af at negligere dette problem.

AF INTERVIEW'ET med den svenske opinionsnævn-ekspert vil man også se, hvorfor sagen ikke er klaret med en henvisning til, at vi jo har *Sø- og Handelsretten* og andre domstole til at tage sig af den slags. Rent bortset fra, at en domstol er et kostbart og besværligt apparat, som almindelige mennesker kun ugerne sætter i gang, så må dommerne nu engang holde sig til at afgøre, om en anklaget har begået nogen lovovertrædelse. Er det ikke tilfældet, må han frifindes, uanset hvor halsbrækkende han måske har balanceret lige i porten til tugt- og forbedringshuset. Selv om dommerne skulle have lyst dertil, kan de heller ikke lade frifindelsesdommen slutte med et: *Men det var nu ikke pænt gjort. Så hold omgående op med den slags.*

AT VOGTE selve lovens grænse er imidlertid ikke tilstrækkeligt, hvis man vil gennemføre en sanering af salgs- og reklamemetoderne i stil med den, der sker i Sverige og i en række andre lande, hvor der findes opinionsnævn-lignende institutioner.

Heller ikke efter *Det internationale Handelskammers* reklamekodex er det *nok* at undgå lovbrud og domfældelse. Hvad der vel næppe er noget mærkeligt i. Det er dog de færreste steder i samfundet, man bliver rigtig estimeret *blot* ved at holde sig fri af straffeloven og retsmaskineriet.

En oprydningssaktion må derfor ikke mindst tage sigte på det territorium, hvor en sælger nok kan bevæge sig uden at begå noget lovstridigt, men ikke uden at tilside-sætte kravene til god forretningsskik eller anstændig reklame eller begge dele.

På det felt kan en domstol ikke klare opgaven, men et opinionsnævn kan efter de svenske erfaringer udrette ikke så lidt. Hvorfor skulle man ikke kunne opnå lige så gode resultater i Danmark? Det er i alt fald hårdt tiltrængt. Derfor håber vi på alt held for det nye initiativ, som nu er under overvejelse med det mål at bringe opinionsnævntankens strandede sejler flot igen

PÅ SLAP LINE

ERASMUS MONTANUS i Holbergs komedie har stadig sine disciple. For nylig har radioens økonomiske medarbejder, som i sine bøger specielt har beskæftiget sig med aktie- og andelsselskaber, cand. polit. *Helge Andersen* (altså ikke en hvem som helst) optrådt i rollen som Erasmus i en meget overfladisk kronik i dagbladet *Information* med titlen: Skal Andelsselskaberne have deres egen lovgivning i Danmark?

På samme måde som Erasmus i Holbergs komedie konstaterer: Morlille kan ikke flyve, en sten kan ikke flyve, ergo morlille er en sten!“ fastslår Helge Erasmus Andersen frejdigt, at forskellen mellem andelsselskabers og aktieselskabers organisationsform er så lille, at man uden videre kan placere brugsforeningerne i aktieselskabsregistret – uanset alle de praktiske og principielle vanskeligheder, brugsforeningerne vil komme ud for, når næringslovens filialforbud om et par år ophæves, og talrige brugsforeninger vil være henvist til den 38-årige aktieselskabslovgivnings forældede registreringsformer.

Overfor *Samvirkens* ofte gentagne spørgsmål: Hvor længe skal det siges, at brugsforeningerne ikke er aktieselskaber – har Helge Andersen kun et skuldertræk tilovers: Herregud brugsforeningerne kan blot lave om på deres vedtægter, så de passer til aktieselskabsloven – loven skal sandelig ikke tilpasses dem.

„Hvorfor skal virksomheder, der kalder sig andelsbevægelse eller brugsforeningsbevægelse behandles specielt og anderledes end dem, der kalder sig for aktieselskaber“, skriver Helge Andersen. „Særlig efter at man har fået andelsselskaber med tilføjelsen m.b.a. – d.v.s. med begrænset ansvar – så er der ikke mere forskel på andelsselskaber og aktieselskaber.“

TÆNK det siger en mand, som er ekspert på dette område. Lige så let som Montanus beviser, at Morlille er en sten, slår han aktieselskaber og andelsselskaber i hartkorn med hinanden, skønt han dog må kende den dybtgående forskel i de to selskabsformers væren og væsen. Ellers skal vi gerne repetere ulighederne for ham. Vi behøver blot at nævne følgende fundamentale forskelle i sammenligningen med et aktieselskab.

a. I aktieselskabet stemmer man efter kapitalindflydelse. I brugsforeningen efter personer.

b. I aktieselskabet er renten af den ansvarlige kapital en profitfaktor, i andelsselskabet en omkostning begrænset til normal rente. (Mange brugsforeninger har

imidt slet ikke ansvarlig medlemskapital).

c. I brugsforeningen står medlemsskab åbent for enhver, og dermed adgang til medejendomsret og medindflydelse. I aktieselskabet kan man kun købe sig ind med penge, og selv da er det somme tider udelukket.

d. I aktieselskabet afhænger den enkelte aktionærs andel af overskuddet af aktiernes størrelse, i brugsforeningen retter dividende sig alene efter medlemmets køb, d.v.s. efter den brug vedkommende gør af foreningens virksomhed.

VI FINDER det utilladeligt letkøbt og billigt at udslynge den påstand, at andelsselskaber og aktieselskaber er ét fedt, når både ideologi og organisationsform bevisligt er vidt forskellige.

Men lige så letkøbt går Helge Andersen i rette med det krav, som blev rejst på FDBs generalforsamling af formanden *Lars P. Jensen* om en ændring af aktieselskabsloven, således at brugsforeninger med åbent salg og begrænset ansvar fritages for, som hidtil, at tilmelde sig aktieselskabsregistret. I øjeblikket er der 150 sådanne brugsforeninger, men tallet er stærkt stigende, og når den nye næringslov træder i kraft fra 1970, vil problemet om tilmelding blive aktuelt for alle brugsforeninger bl. a. HB, såfremt de ønsker åbent salg. Følgen af en sådan tilmelding vil blive, at de pågældende brugsforeninger

* ikke kan give kvinderne stemmeret på lige fod med mændene

* ikke kan lade bestyrelsen fastsætte dividenden

* ikke kan indføre medlemmernes driftslån i stedet for andele, og

* ikke kan benytte FDBs mønstervedtægter,

hvilket vil blive til stor skade for deres udvikling.

DETTE oplyste formanden på generalforsamlingen, men de fire ankepunkter afvises af Helge Andersen som betydningsløse og uden tilstrækkelig vægt til at begrunde brugsforeningernes fritagelse for tilmeldingspligten – uanset at hvert enkelt punkt er nært forbundet med den organisationsform, som i udpræget grad skiller brugsforeninger fra aktieselskaber.

F. eks. betegner Helge Andersen *Lars P. Jensens* påstand om, at aktieselskabsloven berøver kvinderne stemmeretten som en „lodret unøjagtighed“, idet han henviser til,

at aktieselskabsregistret ikke hindrer en kvinde i at udøve stemmeretten.

Nej, naturligvis ikke, men det er ikke herom, sagen drejer sig. Det afgørende for brugsforeningerne er, at de ønsker at give *begge ægtefæller* stemmeret (ud fra den grundtanke, at stemmeretten i en brugsforening er knyttet til *personerne* og ikke til *indskudskapitalen*, som i aktieselskaber), men det tillader aktieselskabsregistret ikke, medmindre begge ægtefæller er indtegnet som selvstændige medlemmer, og det sker næsten aldrig.

I spørgsmålet om dividenden mener H.A., at der ikke er nogen som helst grund til at undtage brugsforeninger fra aktieselskabsregistret, fordi de ønsker at lade dividende deklarere af bestyrelsen i stedet for af generalforsamlingen.

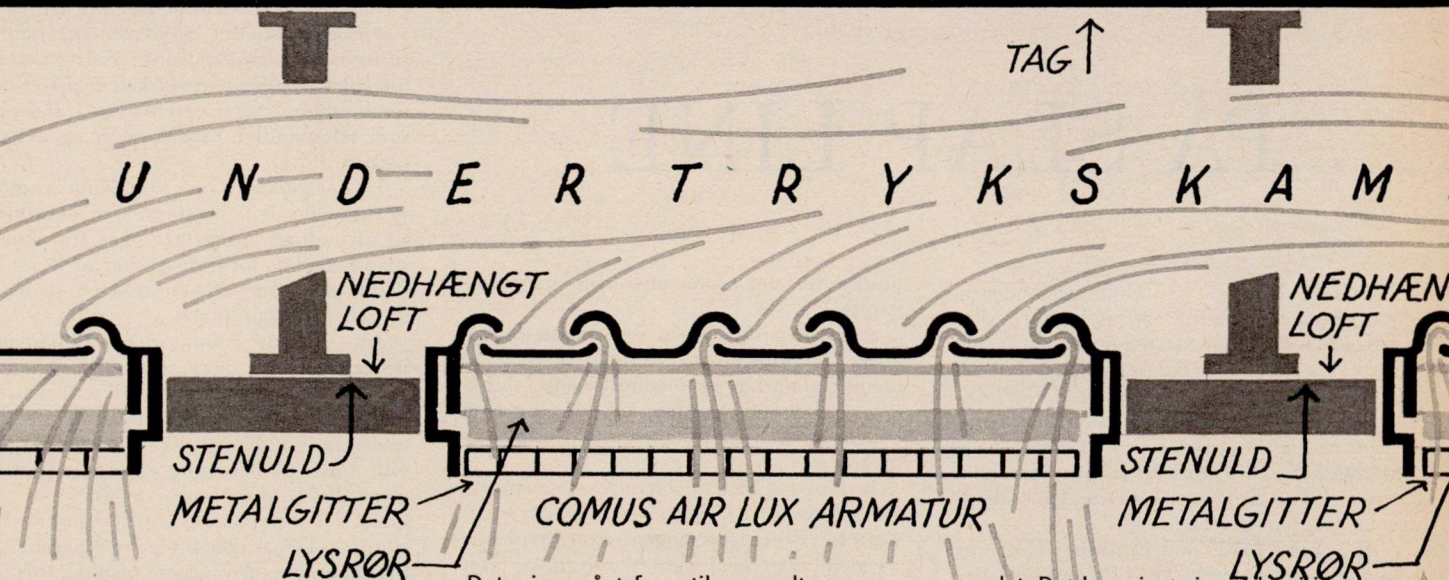
Jo – absolut! Nemlig den, at dividenden ifølge den nye beskatningslovgivning for brugsforeningerne kun er indkomstskattefri, hvis dens størrelse fastsættes senest seks måneder inde i det løbende regnskabsår. Det ville blive en besværlig affære at indkalde generalforsamling midt i regnskabsåret foruden den, der holdes efter regnskabsårets slutning. Det er ikke brugsforeningerne, som har skabt den meningsløse tilstand, men lovgivningsmagten.

HELGE ANDERSEN kan heller ikke anerkende nogen grund til, at brugsforeningerne modsætter sig tilmelding til aktieselskabsregistret, fordi de foretrækker en driftslånsordning fremfor andelsindskud. Ved driftslån forstås de beløb, der hvert år overføres fra et medlems dividende til finansiering af foreningens virksomhed, og som tilbagebetales efter en vis årrække. Indestående på en sådan personlig driftslåns- eller dividendekonto tilhører medlemmet, og er ikke ansvarlig for foreningens forpligtelser. Men dette er ikke foreneligt med aktieselskabsloven, der således forhindrer en for masse af foreninger særdeles praktisk finansieringsform.

Endelig afviser H.A. det argument, at aktieselskabsloven hindrer brugsforeningerne i at anvende FDBs mønstervedtægter. „Lav vedtægterne om“, siger han flot, og overser derved, hvad hele diskussionen drejer sig om, nemlig andelsselskabernes ret til at bevare deres organisatoriske særpræg, som ikke med den bedste vilje lader sig spænde ind i samme lovrammer som gældende for private aktieselskaber.

DET er ikke for Helge Andersens skyld, vi så nøje har gennemgået de principielle og saglige synspunkter, der skiller andelsselskaber (specielt brugsforeninger) fra aktieselskaber, men for at rydde op i en række vildfarelser og misfortolkninger, som desværre trives alt for frodigt på dette felt. Helge Andersen burde have vidst bedre besked, eftersom han i et radiointerview med *Lars P. Jensen* nogle dage før offentliggørelsen af hans kronik i *Information*, fik den forklaring, som vi nu har skåret ud i pap.

Alt viser, at aktieselskabsloven i sin nuværende form ikke er rummelig nok til at omfatte så forskellige begreber som andelsselskaber og aktieselskaber, og kan den ikke laves om med hensyntagen til begge sider, må spørgsmålet om en speciel andelslovgivning tages under overvejelse.

LYS OG LUFT 2 BUTIKKERNE

„Det, vi er nået frem til, er godt – men det må da kunne gøres bedre“ er et grundsynspunkt hos de teknikere og andre eksperter, der laver de nye HB-butikker. Hver eneste gang, der åbnes en ny butik, er der ting, der bliver forbedrede – mere praktiske, mere økonomiske i anskaffelse og i drift og mere tiltalende for både de besøgende og per-

sonalet. Det har givet sig udslag i inventaret af enhver slags, i køleapparatet, i de mekaniske hjælpemidler, i belysningen og i ventilationen.

De to sidstnævnte ting – lys og luft – er der specielt i en lang periode blevet øvet en særlig indsats på at få forbedret. De meget store butikker, HB etablerer i disse år, stiller store krav til belysningen. Kravene har kunnet tilgodeses gennem anvendelse af lysrør i særlige butiksarmaturer, og disse lyskilder er, hvad farvetone og styrke angår, blevet stærkt udviklet i de seneste år. Det er dog imidlertid stadig sådan, at af den energi, der tilføres lysrørene, bliver mindst 75 pct. til varme, og varmen virker hæmmende på lysafgivelsen. Samtidig stilles der altså større krav til de luftbehandlingsanlæg, der skal kompensere for eller fjerne uønsket varme.

Dette er af langt større betydning – også økonomisk – end man normalt forestiller sig det. Derfor har HBs byggesekretariat foranlediget, at lys- og ventilationsteknikere har sat sig sammen for at finde en god løsning. Resultatet er blevet et nyt armatur – Comus Air Lux.

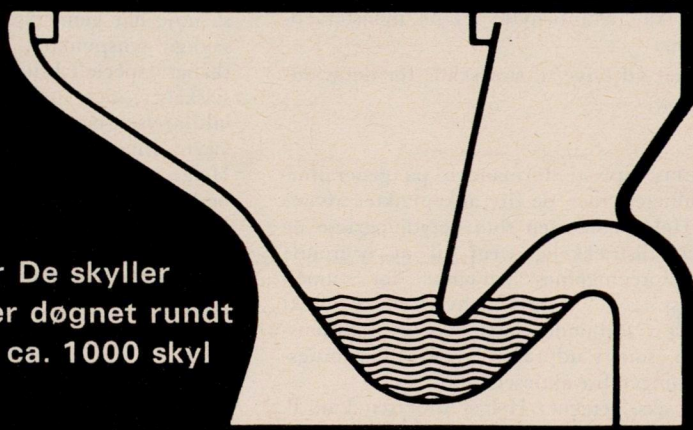
Armaturet er, som det er vist på ovenstående skematiske tegning, anbragt i et nedhængt loft, der er varmeisoleret. I hulrummet mellem dette loft og taget skabes der et svagt undertryk, hvilket bevirker, at luften fra butikslokalet suges ud gennem åbninger i armaturets dæksel, således at luften på sin vej ud gør nytte ved at afkøle lysrørene. Forsøgene har vist, at temperaturen mellem lysrørene nedsættes med ca. 20 pct., og at lysydelsen derved forøges med ca. 12 procent.

Den udsugede luft har nu gjort nytte for første gang, men i den del af året,

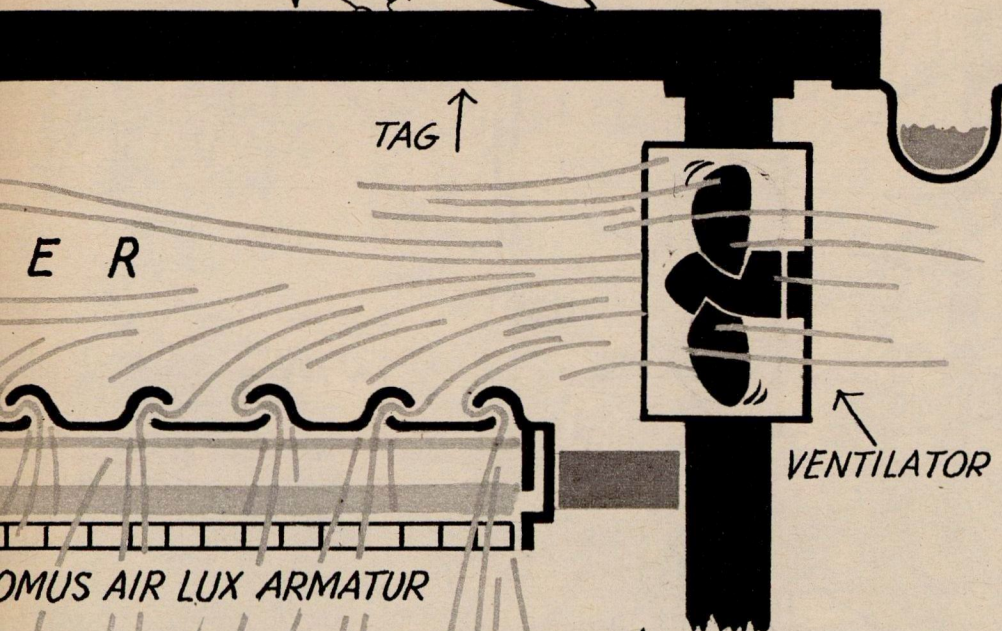
blue-FLUSH

TOILET RENS

...giver et friskt brus af blåt vand

Renser, når De skyller
Desinficerer døgnet rundt
Effektiv til ca. 1000 skyl

hvor butikken skal opvarmes, gør den således opvarmede luft nytte én gang til. Den renses ved passage gennem et filter og føres gennem et kanalsystem tilbage til butiksløkket og medvirker i lokaleopvarmningen. Det nye system giver en besparelse i anlægsudgiften for el-armaturer på ca. 15 kr. pr. kvadratmeter gulvareal, hvilket for en HB-

Comus-butik vil sige 15.000-30.000 kr., og det giver en driftsbesparelse på ca. 3 kr. pr. kvadratmeter gulvareal, svarende til 3000-6000 kr. pr. år.

Comus Air Lux er som nævnt blevet til på HBs initiativ og økonomiske indsats, men det vil være til rådighed for enhver, der måtte ønske at gøre brug af det såvel i kooperativ som i privat virksomhed.

Fru I. L. Jeppesen, Østergade, Odense, viser, hvor stor og smuk en Kantia-palme kan blive. Fru Jeppesen siger:

"planterne tørster efter SUBSTRAL mindst en gang om ugen i hele væksttiden til november"

Prøv selv - og se det imponerende resultat!

Cecil er altid ensartet rullet...!

-og så kan man smage den gode tobak i Cecil...!

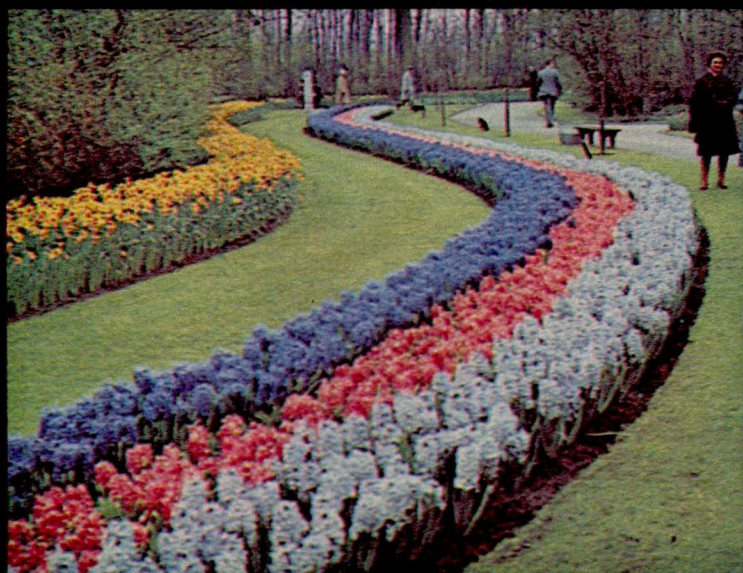
-derfor er der bedre træk i Cecil...!

En lille pause... en hyggelig sludder... ild på en Cecil: den er altid perfekt rullet af fyldige, mættende blended-tobakker...

...så er der tid til en Cecil

blomster- paradis

Fredelig og atmosfæremættet er Keukenhof i Holland, en af Europas prægtigste „botaniske haver“, som hvert år tiltrækker sig turister i tusindtal fra nær og fjern. Stress og grå hverdag er ligesom fortrængt i disse omgivelser, der er blevet et tilflugtssted både for travle forretningsfolk, husmødre og mange flere, ja selv den tidligere amerikanske præsident Eisenhower har ligesom flere andre kendte statsoverhoveder gået og hygget sig i denne paradisiske blomsteroase.

I blomsterløgparkens højsæson, som står på et par måneders tid, genlyder en blanding af mangfoldige tungemål fra alle verdenskroge. Men så snart havens ledelse skønner, at glansen er forduftet, og millioner af liljer begynder at hænge med hovederne, stænges indgangene ubønhørligt. Ingen må gå skuffet fra Keukenhof.

Ingen profit

I sammenligning med Keukenhof er de fleste af Europas øvrige grønne haver det rene dukketeater. Arealet åbnedes i 1950 for offentligheden efter at det var lykkedes et lille halvt hundrede udstillere at få ryddet og anlagt omkring 15 ha. Senere er dette område vokset til næsten det dobbelte, og der er nu over 800.000 besøgende i sæsonen.

Bemærkelsesværdigt er det, at Keukenhof er opbygget som en organisation, hvis hovedformål det netop er at glæde og begeistre mennesker – ikke at give arrangørerne store fortjenester. I overensstemmelse hermed tilfalder intet overskud ved udstillingen enkelte personer, men selve parken.

Effektivt støjforbud

Parken drives ved et samarbejde mellem private, som alle er ledere og ejere af store løgeksporvirksomheder, og hvis yndlingshobby det simpelt hen er at få Keukenhof til at se godt ud. Den energi, de lægger for dagen i dette arbejde, belønnes kun med glæden over at få det hele til at se ud, som det skal.

Et „dyrskue i løgblomster“ kunne man kalde det, men befriet for dyrskuers kommercielle larm. Det er meningen, at alle skal kunne opholde sig uforstyrret her.

Af samme grund er for eksempel transi-storradioer forbudt. Ja, ordensreglementets bestemmelser om, at der skal være ro, over-

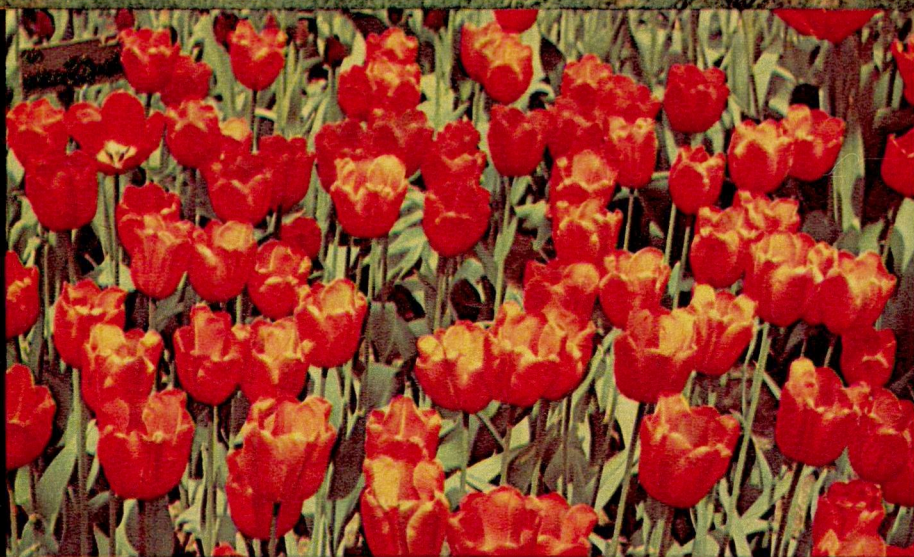
**vi Look rygere
er på hat med
hele verden**

**LOOK får flere og flere venner
med sin rige fyldige smag**

LOOK er længere og smager bedre

**-ikke
dyrere**

Blomsterløgparkens nyheder er at finde både på friland og i udstillingsdrivhuse, men det er kun en meget lille del af dem, der klarer sig i konkurrencen med de bedste, dyrkede sorter.

holdes endog så vidt, at en flyvemaskine-rute nylig måtte lægges om, da larmen blev udstillingens gæster uudholdelig.

Et højt spil

Når man i dag spadserer omkring i den storslåede blomsterhave, som er beundret og anerkendt overalt, er det svært helt at forstå, hvor store ofre parkens grundlæggere må have bragt. Men så meget er givet, at de har spillet højt spil, fordi de måtte investere en masse penge og arbejdskraft uden at have den mindste sikkerhed for, at anstrengelserne gav resultat. Man forestille sig bare sådan en slags mellemtid mellem forretningsforetagende og fritidssyssel.

Og hemmeligheden ved de legendariske hollandske løgdyrkeres succes er vel netop deres uforfalskede idealisme og entusiasme. Lysten driver værket, siger man. Takket være denne lidenskab skabtes det idylliske blomster-paradis.

✱ FDBs Frøafdeling har gennem de senere år oparbejdet en millionomsætning af blomsterløg og -knolde. Blomsterløgene forhandles i pakninger med farvebilleder gennem de fleste brugsforeninger. For de særligt interesserede havebrugere udsendes desuden gennem foreningen en speciel, illustreret bestillingsseddel med ca. 130 sortnumre af hyacint, tulipan, narcis, crocus, iris, allium, amaryllis, vintergæk, eranthis, scilla, ranunkler, franske anemoner og så videre.

Baggrunden for dette er frøafdelingens nære kontakter med hollandske og danske blomsterløgavlere. Den faglige standard både med hensyn til blomsterløgernes kvalitet og til udvalget af sorter må være i orden. Der er ingen tvivl om, at de danske blomsterløg-parker – hvoraf Langesø nu er den betydeligste, men også blomsterløgparkerne i Gavnø og Spøttrup – har stimuleret interessen for løgdyrkningen meget stærkt. Sammenlignet med Holland er Danmarks blomsterløgavl endnu forholdsvis beskedne, men der er en stærk udvikling i gang, og netop i disse år søger man at starte en eksport af danske tulipanløg.

Det er de mange hollandske blomsterløgforædlere, der danner den faglige baggrund for blomsterløgparken i Keukenhof, idet nyhederne præsenteres i udstillingsdrivhuse eller på friland, hvor de sammenlignes med de bedste dyrkede sorter.

Kun en lille part af de mange nyheder klarer sig i konkurrencen og får en blivende plads i sortimentet. Det er forklaringen på, at ikke alene amatører, men også blomsterløgavlens og blomsterløghandelens folk valfarter til Keukenhof i april-maj, når de mange farvestrålende løgblomster står i fuldt flor.

Hævet over enhver sammenligning

De kan få kortere og længere cerutter tykkere og tyndere, billigere og dyrere - og nogle der ligner Lille Aroma til forveksling.

Men ingen der smager så godt som Lille Aroma. De skylder Dem selv at prøve den. Det koster Dem

kun 58½ øre!

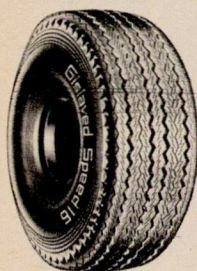

Lille Aroma fås i 5, 10, 20 og 50 stk.

J. P. SCHMIDT JUN.

Jeg synes, du skulle standse og skifte hjul! mor kan da tage et andet tog...!

**MERE
SIKKER
MED NYE
Gislaved**

Kvalitetsdæk til næsten alle biler, for eksempel:

Sterrelse	til f. eks.	alm. type	sl. løse
5,20 x 10	Mascot/Partner		74,00
5,20 x 12	Fiat 600 m. fl.	74,00	
5,20 x 13	Anglia/Cortina	79,00	92,50
5,60 x 13	Taurus 12 M m. fl.	88,00	100,00
5,20 x 14	Morris 1000/Fiat 1100	88,00	100,00

- og så får De endda dividende

GISLAVED DÆK I BRUGEN

**- når det
skal være
festligt
og alkoholfrit**

**FRUGTPLANTAGERNE I
GAMLE HESTEHAUGE
SVENDBORG**

Skal vi have et opinionsnævn i Danmark? Det mener Forbrugerrådet, FDB og adskillige fremtrædende enkeltpersoner indenfor det private erhvervsliv. Men de private erhvervsorganisationer har foreløbig ikke villet gå med. En stor del af modstanden skyldes dog antagelig simpel uvidenhed om, hvad et opinionsnævn er og hvad man kan vente sig af det. Derfor skildres i artiklen her de erfaringer, man har gjort i Sverige med Näringslivets Opinionsnämnd – den institution, man nærmest havde tænkt sig som forbillede for et dansk opinionsnævn.

Opinionsnævnet: Reklameeft

Nævnet finder, at firmaet NN med den omtalte annoncering ikke har handlet helt i overensstemmelse med god forretningsskik. Nævnet anmoder derfor firmaet om fremtidig at afstå fra at reklamere på denne måde...

Sådan slutter det brev, direktør Sten Tengelin er ved at gøre færdigt, da vi besøger ham i hans kontor på en fjerdesal i det gamle Stockholm. Den annoncering, han beder om at få standset, har måske kostet firmaet betydelige summer at forberede. Og brevets adressat ved udmærket, at der ikke står nogen magt bag den høflige henstilling. Alligevel er det næsten 100 pct. sikkert, at den vil blive efterkommet.

Sten Tengelin er nemlig administrativ leder, juridisk ekspert og den daglige dynamo i Näringslivets Opinionsnämnd, og denne institution besidder en sådan autoritet inden for svensk næringsliv, at en misbilligelse fra nævnet er nok til at ombringe næsten ethvert reklame-vildskud. Han og hans medarbejdere behandler op mod halvdant hundrede af den slags sager om året.

I de fleste af dem er der tale om fejlgreb eller fiduser, som også kendes i Danmark, og de har naturligvis nogenlunde samme vildledende virkning på et dansk som på et svensk publikum. På vor side af Øresund får de fleste af numrene blot lov at passere upåtalte. Af den meget enkle grund, at der i praksis ikke rigtig

er noget, en dansk forbruger kan foretage sig for at få standset selv temmelig oplagt reklame-fup.

I Sverige koster det et frimærke og ulejligheden med at formulere et brev – eller for den sags skyld et postkort – til Näringslivets Opinionsnämnd. Finder nævnet (efter at parterne har haft lejlighed til at udtale sig), at der er hold i klagen, vil den resultere i, at direktør Tengelin skriver et af sine stilsfærdige breve med opfordring til annoncøren om at tage skeen i en anden og pænere hånd. Trods deres dæmpede og kølige juridiske form plejer disse henvendelser i øvrigt også at være godt pressestof.

Et par eksempler vil anskueliggøre arten og betydningen af denne virksomhed:

Hvor mange nitter?

* Forrige år startede benzinfirmaet Shell i Sverige (som i Danmark) et salgsmestød baseret på udlevering af „halve pengesedler“ – i realiteten en slags lotteri.

En bilist fra Helsingborg indbragte kampagnen for opinionsnævnet, og firmaet fik at vide, at det havde handlet i strid med god forretningsskik, blandt andet fordi annoncerne ikke gav klar besked om: 1. den totale gevinstsum, 2. gevinstchancen i forhold til antallet af „nitter“ og 3. hvorvidt eventuelle gevinster var skattepligtige for modtageren. Desuden påtalte

nævnet, at man savnede betryggende objektiv kontrol med hele foretagendet, og at annoncerens ordvalg kunne være egnet til at underbygge forestillingen om, at der skulle være temmelig store muligheder for gevinst.

Som man ser, er det ikke selve lotteri-ideen, men dens praktisering, der kritiseres. Alligevel er der vist ingen tvivl om, at eksistensen af en uvildig institution, der er i stand til at opstille og få respekteret sådanne krav, lægger en alvorlig dæmper på den stadig opblussende varelotterifeber – og at den også ville gøre det i Danmark.

En margarine-smagssag

* En stor, svensk fabrik sendte et nyt margarinemærke på markedet ledsaget af nogle annoncer med variationer over temaet: *Flora er bedre end alt andet, De nogen sinde har smurt på et stykke brød...* Desuden fremhævedes med anvendelse af mange tal, at *Flora er fremstillet af de fineste råstoffer og med et ekstra højt indhold af mættede fedtsyrer.*

I Danmark ville det jo være en temmelig ordinær anprisning af en ny mærkevare. I Sverige holdt den ikke målet for god forretningsskik. Opinionsnævnet afviste fabrikantens forsvar, som gik ud på, at smag er noget, der ikke kan diskuteres, og at forbrugerne næppe ville blive vildledt af en subjektiv vurdering, selv om den måske skulle være lidt overdrevet.

Nævnskendelsen fastslår, at *overdrivelser ofte*

slet ikke er så harmlose fra forbrugernes synspunkt, som man tidligere har villet gøre gældende. Og ganske vist var der rent formelt tale om en *vurdering*, som ikke lod sig prøve objektivt. Men især de videnskabeligt klingende oplysninger om indholdet kunne nok få mange læsere til at tro, at Flora ejede visse objektive målelige egenskaber, der gav den en særlig fremragende smag. Da fabrikanten ikke kunne godtgøre dette, var han gået for vidt.

En af nævnets hovedregler, – som man nok kan misunde svenskerne – er nemlig, at en annoncør skal kunne bevise rigtigheden af det, der står i annoncen (med mindre det klart for alle er det rene gas). Det er altså ikke klageren, der skal modbevise annoncepåstandene.

Halv pris – men af hvad?

* Dette krav om bevisførelse gælder også, dersom et firma tilbyder en vare for eksempel til *halv pris* (eller så og så meget under „normalprisen“ el. l.). Et forlag i Malmø var formentlig klar over dette forhold, da det startede en kolportage-kampagne for et 22 binds leksikon og tilbød det for 429 kr., medens den *ordinære pris* angaves at være det dobbelte. Forlaget mente åbenbart at have garderet sig mod beviskravet, idet samme firma også driver et par butikker – og her stod værket faktisk med prisangivelsen 858 kr.

Den gik ikke alligevel. Nævnet bad om at få

„Gratis“ skal være helt gratis

* Næsten sikker på at træde i spinaten er en forretningsmand, dersom han bruger ordet *gratis* i en annonce – for eksempel på den måde, at man tilbyder et par sommerbukser gratis ved køb af en bestemt slags jakke. Opinionsnævnet accepterer kun betegnelsen gratis om en vare, såfremt man kan gå lige ind i forretningen og få den udleveret uden at være tvunget til køb af noget som helst.

Her i Danmark er denne sidste reklame-ide ikke almindelig anvendt – formentlig fordi den vil kunne rammes af forbudet mod tilgift. Men med den ventede nye konkurrencelov bortfalder dette forbud, og så ville det uægtelig være rart med et opinionsnævn, der kunne værges os mod misvisende „gratis“-tilbud, såvel som mod anden reklame-vildledning.

Opinionsnævn i mange lande

Hvorfor har vi da ikke sådan en institution i Danmark? Tanken har været diskuteret temmelig længe, men er foreløbig strandet på modstand i det private erhvervslivs organisationer. Hvorfor?

En henvisning til, at konkurrencelovgivningen er anderledes i Danmark end i Sverige, er ikke tilstrækkelig. De svenske love gælder heller ikke i Norge, Finland, Frankrig, Svejts, Italien og Storbritannien. Disse lande har faktisk vidt forskellig konkurrencelovgivning, men de

Opens fjende NR. 1

dokumenteret, hvor mange leksika, der var solgt til den høje pris, og da dokumentationen udeblev, så det heri et bevis for den nærliggende mistanke, at det var de 429 kr., der var reglen og 858 kr. undtagelsen. Allerede af den grund var annoncen vildledende.

Brugsen var billigere, men alligevel...

* Det mindste såvel som det største firma, og kooperative foretagender såvel som private kan indklages. En brugsforening havde foretaget en prisundersøgelse ved prøveindkøb af en række dagligvarer og bekendtgjorde resultatet under overskriften: *Konsum er 5 pct billigere*. Der var ingen, som bestred, at prøveindkøbene var gennemført på reel måde og havde givet dette resultat. Alligevel blev annoncen misbilliget. For en læser kunne jo få det indtryk, at *Konsum altid* er fem procent billigere, og selv om det måske er rigtigt, lader det sig i alt fald ikke *bevise* på forhånd.

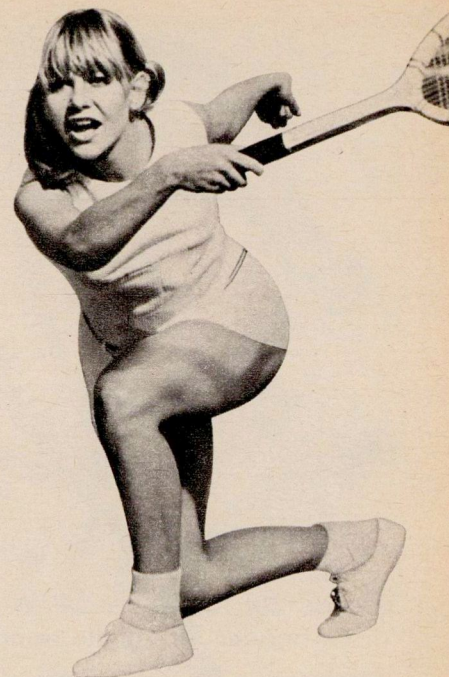
* En anden Konsum-sag opstod, da brugsen i Stockholm tilbød sine medlemmer 10 kr. rabat ved køb af *Ski- eller skøjteudstyr*. Denne annonce blev indklaget af en mand, som for-gæves havde søgt at bruge sin rabattikrone ved køb af en *anorak*. Det var nu „skiudstyr“ efter hans opfattelse, medens brugsen mente, at begrebet kun dækker selve sportsredskaberne plus sådan noget som skistave, bindinger og lignende. Klageren fik medhold. Formuleringen af tilbudet var ikke præcis nok.

har dog alligevel en opinionsnævns-virksomhed.

Der må være en anden forklaring, og den skal desværre nok for en stor del søges i en temmelig massiv *uvidenhed*, som strækker sig helt ind i den lovgivende forsamling. For ikke længe siden gik en partiordfører således i folketinget ind for oprettelsen af *lokale* opinionsnævne. En sådan opdeling kunne jo meget let føre til, at den samme annonce blev accepteret i den ene by, men forkastet i nabosognet. Det ville være så barokt, at forklaringen på forslaget vist kun kan være, at forslagsstilleren ikke havde noget krystalklart indtryk af, hvad debatten drejer sig om.

Af en lang række grunde egner denne opgave sig ikke til at løses ved husflid i smågrupper. Det har man heller aldrig drømt om i Sverige. Medlemmerne af Näringslivets Opinionsnämnd udpeges af de syvogtyve organisationer, som deltager i arbejdet, og blandt dem finder man praktisk taget alle de store centralorganisationer inden for svensk erhvervsliv, samt lønmodtagernes og forbrugernes vigtigste sammenslutninger. Formanden og den ene af næstformændene er folk med omfattende dommerpraksis bag sig, og de enkelte sager forberedes af meget kyndige jurister.

Nævnet fremtræder altså med en overvældende stærk rygdækning og stor saglig autoritet, men principielt er det kun et privat foretagende, og dets afgørelser har derfor ikke domskraft. Til gengæld opnås andre fordele,

Hvad skete der?

Ikke flere dårlige undskyldninger, som ikke narrer en sjæl. Slut med sympati-tilkendegivelser fra de andre piger – som de i virkeligheden ikke mener. De er ude på banen, med på holdet, med i diskotekklubben, når De ønsker det. Og De opdager, at intet fjerner tungsindighed som det at være i aktivitet.

Piger, som bruger Tampax tamponer, bliver næsten automatisk mere aktive. En af grundene er, at de føler sig så frie – de kan glemme gnaven, irritation, odeur, afslørende konturer. En Tampax tampon ses ikke, man husker næsten ikke, den er der. Et lille vidunder, at millioner af piger har brugt milliarder af Tampax tamponer. Sådan som de bæres – indvendig – er de den moderne metode. Hvorfor prøver De dem ikke denne måned?

Tampax tamponer fås i 2 størrelser: 10 stk. Regular og 10 stk. Super (med 40 % større sugeevne).

TAMPAX
tamponer

MENSTRUATIONSBEKYTTELSE - BÆRES INDVENDIG
TAMPAX SCANDINAVIA A/S · KØBENHAVN

- disse tænder og alle tænder
fortjener
en ny

TANDBØRSTE

Tandex væbnet til tænderne...

Bay & Vissing A/S

som hverken kongens foged eller en hel udrykningskommando af betjente kunne sikre Sø- og Handelsretten.

Strengere end loven

- Vi ser det som meget vigtigt, at vi kan være strengere end loven, siger direktør Tengelin. Vor hovedopgave ligger i at sanere det „grå“ område, hvor der forekommer mindre heldige, men måske ikke egentlig ulovlige ting. En officiel domstol må derimod holde sig til at bedømme, hvorvidt der i en sag foreligger direkte lovovertrædelser.

Efterhånden som vi skaber eller er med til at skabe nye normer for, hvad man kan og ikke kan, vil lovens grænsepæle formentlig blive flyttet, og så kan vi atter rykke et stykke frem. Der opstår altså en vekselvirkning og en dynamisk udvikling, medens en egentlig domstol er en statisk institution.

Desuden må den nødvendigvis lægge vægt på *motivet*. Det er jo meget afgørende for udmålingen af en straf. Opinionsnævnet derimod tager slet ikke stilling til, om et kritiseret forhold skyldes ond vilje eller for eksempel mangel på omtanke. Det er ganske uden interesse for os. Vi bedømmer kun det objektive i sagen.

Uvidenhed årsag til de fleste sager

Denne indstilling gør det meget lettere at få folk til at rette sig efter nævnets afgørelser. For dermed ligger det jo sådan, at man udmærket kan få en kendelse imod sig - og være et hæderligt menneske eller firma alligevel. Det er de aller fleste af de indklagede i øvrigt også. Næsten alle de overtrædelser af reglerne, vi påtaler, skyldes svigtende indsigt eller uagtsomhed og er altså ikke bevidste forsøg på at snøre forbrugeren.

Blandt andet af den grund har vi nu besluttet at sætte megen kraft ind på en informationsvirksomhed. De 1300 kendelser, opinionsnævnet hidtil har afsagt, dækker så mange problemer, at de fleste af de nye sager, vi får ind, kunne være undgået, dersom reklamefolk, jurister og annoncører kendte det allerede foreliggende materiale.

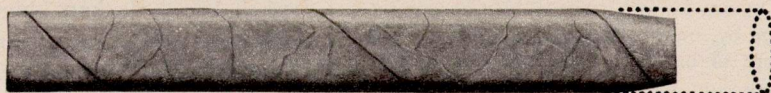
Desuden vil det forestående oplysningsarbejde gøre vor *rådgivende* virksomhed mere effektiv. Vi besvarer ca. 2000 forespørgsler om året, og det er naturligvis af stor værdi, at en annoncør eller hans reklamebureau på forhånd kan få opklaret, hvor langt han tør gå. Denne service kan en domstol ikke yde. Men en del af denne rådgivning bliver i øjeblikket utilfredsstillende, fordi spørgeren ved så lidt, at han ikke kan spørge rigtigt.

På den anden side er der adskillige principielt vigtige spørgsmål, som nævnet har været afskåret fra at tage stilling til, fordi ingen har indbragt disse sager. Og nævnet kan ikke selv tage et anliggende op. Men nu etableres der en slags anklageinstans, et lille udvalg på tre medlemmer, som arbejder helt på egen hånd. Det skal „granske“ den løbende reklamevirksomhed i dagens Sverige og indbringe betydningsfulde (formodede) krænkelse af god forretningsskik for opinionsnævnet...

Staten indklaget - og tabte

En af de uundgåelige danske indvendinger mod et opinionsnævnet er, at det vil være for dyrt. For 1968 har Näringslivets Opinionsnämnd et budget på 270.000 sv. kroner. Pengene tilvejebringes af de tilsluttede erhvervsorganisationer ved tilskud gradueret efter økonomisk bæreevne. De svenske brugs-

Cerut med filter?

NEJ

- så enkelt laver man ikke en mild cerut

En mild cerut skabes ved en lykkelig kombination af de udvendige og indvendige tobakker, af findelingen og rulningen. Sådan er den nye Silvana: en dejlig, rolig brand, der giver en kølig røg - og et meget let træk, der gør hvert eneste drag til en let og behagelig nydelse med herlig smag af udsøgt Havana. Sammenlign blot med den cerut, De plejer at ryge. - Det vil få Dem til at foretrække den nye Silvana i fremtiden.

foreningers fællesforening, KF, bidrager for eksempel med 27.000 sv. kroner. Det er 1-2 øre pr. brugsforeningsmedlem. Ganske vist svenske øre, men alligevel...

En anden betænkelighed, man har hørt fremført i Danmark, er at *staten* ville få for stor indflydelse, så nævnet i virkeligheden blev et regeringsorgan, der blot var unddraget den sædvanlige, parlamentariske kontrol. Det er der ikke ringeste tegn til i Sverige. Den svenske stat selv – mere præcist sagt et forlag drevet af undervisningsministeriet – har i øvrigt været indklaget for nævnet – og kendelsen gik denne statsinstitution imod.

Ingen kløft mellem forbrugere og erhvervsliv

Den mest afgørende grund til, at de fleste private erhvervsfolk i Danmark har stillet sig afvisende, er dog nok en forestilling om, at et opinionsnævn ganske ensidigt vil blive et forum for særlig aggressive forbruger-talsmænds „hetz“ mod „erhvervslivet“ som helhed eller mod visse brancher og firmaer.

Bedømt ud fra de svenske erfaringer er frykten for en sådan ensprothed ganske malplaceret.

* For det første er det erhvervslivets egne organisationer, der har startet det svenske opinionsnævn, mens forbrugere og lønmodtagere først senere kom med.

* For det andet er det slet ikke sådan, at nævnet *udelukkende* behandler spørgsmål af speciel forbrugerinteresse. En analyse af de sidste syv års sager viser, at forbrugerinteresserne var overvejende i 60 pct. af tilfældene. Næsten en fjerdedel af samtlige sager drejede sig derimod om *konkurrent-interesser* – for eksempel om miskreditering af en branche-kollega, plagiering og anden form for snylteri.

Statistikken viser endvidere, at *halvdelen* af dem, der går til nævnet som anklagere, er næringsdrivende personer eller virksomheder. Kun godt hver femte sag rejses af privatpersoner og lidt flere af *organisationer*.

* For det tredje siger direktør Tengelin, at der ved nævnets afgørelser aldrig har været nogen spænding mellem konsument- og erhvervsrepræsentanter. – Jeg vil understrege, tilføjer han, at efter erfaringerne i Näringslivets Opinionsnämnd er hele talen om en kløft mellem forbrugerinteresser og erhvervsinteresser stærkt overdrevet. Alle er interesserede i, at der spilles med hæderlige kort.

Dersom man sammenligner afgørelserne fra opinionsnævne i forskellige lande, tilføjer han, vil man også se, at den linie, der anlægges, er praktisk talt den samme, uanset om forbrugerne er repræsenteret i nævnet (som i Sverige og England) eller ej. Men psykologisk set er det naturligvis af overordentlig betydning, at forbrugerne er repræsenteret.

Jo mere sober, jo mere farlig

Der er i disse år en klar tendens til, at reklamen bliver mere præget af fakta, slutter direktør Tengelin. Men jo mere dæmpet og sobert et salgsbudskab fremføres, des lettere tror man på det – og des farligere er en vildledende reklame. Derfor ligger der en vældig opgave i at hindre, at der opstår en konflikt mellem på den ene side samfundets interesse i den friest mulige konkurrence og på den anden side kravet om beskyttelse mod reklamemisbrug – et værn, som jo vil være til gavn både for konsumenterne og for de reelle annoncører. Denne opgave forsøger vi at løse – ikke ved at stoppe reklamen og bremse salgsarbejdet, men blot ved at se til, at forbrugeren ikke bliver taget ved næsen, eller som vi siger i Sverige: *lurat*...

Kaj Christiansen

NYHED

casco

køkken

polish

En helt ny ekstra vandfast polish, lige velegnet til linoleum, vinylfild og -fliser, behandlet parket, trægulv, terazzo og mosaik - overalt hvor man ønsker en virkelig effektiv beskyttelse mod vand og anden væske samt støv. CASCO KØKKEN-POLISH er ioniseret og derfor let at fjerne **helt** med en saimiakopløsning.

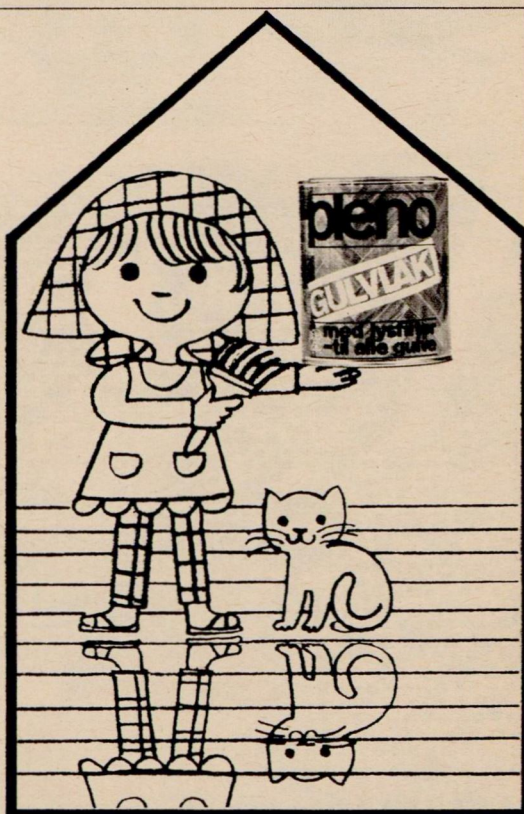

Er De uvenner
med Deres gulve
- så prøv med

PLENO

gulvlak

Pleno gulvlak med lysfilter
(modvirker gulning)
kan anvendes overalt: på nye og gamle gulve, ovenpå alle laktyper.
Slidstyrken er fantastisk, kvaliteten tip-top og prisen slet ikke til at stå for! Prøv Pleno - også til sommerhuset - det gi'r mindre slid og mere fritid!

HB

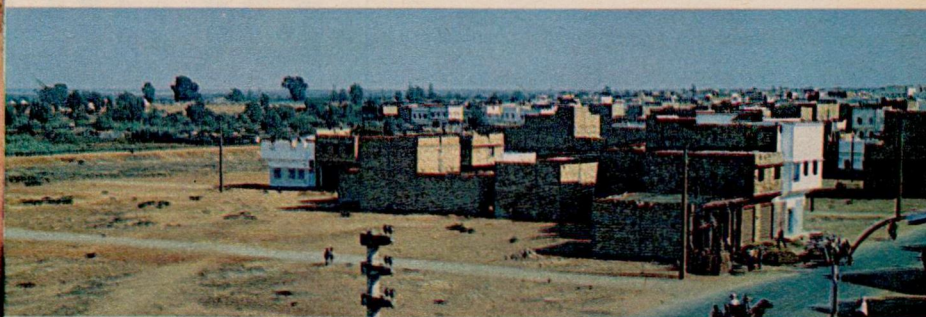
& BRUGSEN

Familieoverhovedet, den 75-årige Abdallah ben Hassan og hans hustru, den 60-årige Halima fotograferet på taget af deres hus.

En PATRIARK og hans hus...

I fortsættelse af den serie om „familien Europa“, Samvirke bragte i fjor, besøger vi i denne artikel et marokkansk middelstandshjem, hvor tre familier og tre generationer lever under samme tag, og hvor den 75-årige bedstefar endnu er enevældig patriark – men antagelig den sidste.

Et indtryk af det typisk marokkanske boligkvarter, hvor Abdallah ben Hassan og hans familie bor. Udefra set minder alle disse huse om små fæstninger.

Husets centrum er den indre, helt lukkede gård, som her er fotograferet fra taget – tre etager oppe.

V I ER i Kenitra – en marokkansk by, der ligger ved Atlanterhavskysten, lidt nord for Marokkos hovedstad, Rabat.

Endnu før solen stod op, har der været aktivitet i huset. Familiens patriark, den værdige, gamle Abdallah ben Hassan, har allerede, da muezzinen lod sin stemme lyde fra minaretten ud over den sovende by, været ude i den flisebelagte gård med sit lille bedetæppe. Her har han – med ansigtet vendt mod øst, mod Mekka – forrettet den første af dagens fem bønner.

Den gamle mand er ortodoks muhammedaner, upåvirket af de nye strømninger i det moderne Marokko. Han kræver ubetinget lydighed af sine voksne sønner og døtre, og vil ikke fire en tomme på den gamle muhammedanske indstilling til kvinden som mandens tjenerinde.

Abdallah ben Hassan hører til den arabiske befolkningsgruppe i Marokko, hvor befolkningen består af to hovedgrupper: *berberne* – de oprindelige beboere, som beherskede landet indtil omkring år 1000 – og *araberne*, som østfra trængte tværs over Nordafrika og sidst nåede ind i Marokko.

Abdallahs hus i Kenitra er af den klassiske arabiske type. En lukket, fortagtig bygning med tre etager omkring en lille gård.

På 1. etage bor familieoverhovedet, den 75-årige, forhenværende kornhandler Abdallah ben Hassan og hans kone Halima, som er 60 år. Deres private hjem er ikke særligt stort. Møblementet består af to senge, dækket af hjemmewævede, uldne tæpper, to lave ottomaner og et stort skab, som indeholder familiens kostbarheder, deriblandt den kontante pengebeholdning.

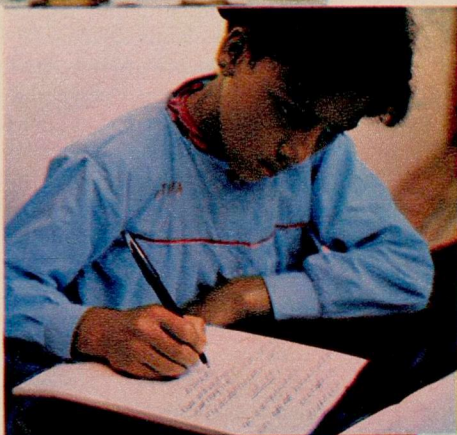
Rummets flisegulv er dækket af et kulørt, håndvævet tæppe. Det er tykt og blødt, fordi det tjener som siddeplads, når der modtages gæster. Væggene er uden udsmykning, bortset fra det traditionelle billede af landets konge.

På samme etage bor Abdallahs og Halimas

Fotos og tekst:
Hanne Lilliebjerg,
Claus Benthien
og Erik Wichmann.

Kvindernes tilværelse i Abdallah ben Hassans hus er endnu stærkt præget af traditionerne – og af manglen på moderne hjælpemidler i husholdningen: Kornet renses med håndkraft for urenheder, inden det sendes til formaling, og man må klare sig uden så meget som et køkkenbord, når et stykke

fjerkræ skal plukkes eller brødene slås op. Det nye element i det hjemlige sceneri er den 12-årige Latifas stileskrivning. De andre kvinder på billederne er Latifas mor, Ragda (som sorterer korn) og dennes svigerinder, Dammo (på divanen) og Raduse.

ældste søn, den 42-årige *Hamed*, der er kornhandler, som hans fader har været det, hans kone *Ragda* og deres tre børn: *Latifa*, 12 år, *Si Mohammed*, 6 år og *Fatima*, 4 år. Deres private rum er udstyret og indrettet på samme måde som Abdallahs og Halimas, med lave sovepladser langs væggene og et blødt tæppe på gulvet. I etagens tredje beboelsesrum bor den 19-årige *Raduse*, Hameds ugifte søster. Det sidste rum er et stort, fælles køkken, som benyttes af alle kvinderne.

Alle værelserne har indgang og vinduer direkte ud til husets lukkede gård, hvis gulv og vægge er beklædt med gulbrune, mønstrede fliser.

Lejligheden i husets øverste etage er købt af Hameds yngre broder, *Ali*, der bor her sammen med sin kone *Dammo* og deres to små drenge.

KVINDERNE er begyndt at arbejde i køkkenet i den tidlige morgen. Blæsebælgen har sat gang i trækullene i de to lerfyrfade, hvor maden til hele den store familie bliver lavet. *Ragda* og *Raduse* har serveret morgenmaden for mændene – normalt café au lait og brød. De har selv spist sammen med børnene i et andet rum. Nu skal der lægges dej til to store brød – *hrobs*.

På vej til skole skal *Latifa* nå at aflevere dem til baigning på *hammam*, badeanstalten, der udnytter varmen fra sine store ovne til brødbaigning for hele kvarteret. To gange om dagen myldrer det med piger med et brædt med to brød på hovedet, på vej til og fra *hammam*.

Latifa har syv timers skolegang hver dag. At hun i det hele taget går i skole, er allerede et brud på familiens traditioner, og et varsel om, at nye tilstande er på vej for Marokkos kvinder. Til trods for, at Abdallahs familie i marokkansk forstand langt fra er fattig, er hun den eneste af familiens kvinder, der kan læse og skrive.

Marokkos andet sprog er fransk. Derfor undervises der tre timer på fransk og fire på arabisk. *Latifa* møder i skole klokken 8 om morgenen. kommer hjem til middag klokken 12, og går igen, for at tilbringe eftermiddagen i skolen fra 14 til 17.

Tidligt på formiddagen er *Halima* og *Dammo* taget af sted med bussen for at købe ind på det store marked, som afholdes hver mandag på en stor plads i byens udkant. Her ligger rundt omkring på jorden dynger af frugt og grøntsager. Gyldne løg, tomater, røde peberfrugter, appelsiner, citroner, granatæbler, kaktusfrugter, figner og druer. Andre steder er det krydderier, som optræder i så store mængder, at luften bliver tung.

Medens de to andre kvinder har været på marked, er *Raduse* og *Ragda* gået i gang med kornsortering. Et lavt, rundt bord er båret ud i gården, og siddende på flise-

gulvet sorterer de nu kornet for ukrudtsfrø, inden det bliver sendt til byens kværn og formålet til mel.

Raduse er i dårligt humør. En pige af hendes bekendtskab skal giftes næste lørdag, og *Raduse* ville gerne med til festen ligesom alle familiens andre kvinder. Hun har gennem sin moder, *Halima*, rettet forespørgsel til faderen, som straks nedlagde kategorisk forbud.

Nu afreagerer hun ved at støde hennaen, som *Halima* og *Dammo* bringer hjem fra markedet. Hennaen fremstilles af de tørrede blade fra hennabusken, og stødes i en jernmørtel til et fint pulver, der efter at være sigtet gennem et fintmasket stykke stof, bliver rørt op med vand.

Raduse bruger hennaen som hårfarvemiddel. Hun smører håret ind i den grønne, grødagtige masse og lader den sidde, til den er helt tørret ind, inden hun børster håret rent. Hennaen giver hendes sorte hår det af marokkanske kvinder så eftertragtede, kobberagtige skær.

Maden bliver først serveret for mændene, der i dag alle er hjemme til middag. De sidder på gulvet omkring et lavt bord og spiser af samme fad.

Som eneste spiseredskab bruges tre fingre på højre hånd. Den venstre må ikke bruges, da den betragtes som uren. Sovsen suges op med brødet, der er fast tilbehør til alle måltider. Efter kalkun spises frisk frugt – dejlige muskatdruer og appelsiner. Når mændene er færdige med at spise, bringes resterne af måltidet til et af de andre rum, hvor det så er kvindernes og børnenes tur til at tage for sig af levningerne.

Efter at maden er spist, klapper *Abdallah* i hænderne og *Raduse* bringer ham et thesæt, bestående af to runde sølvbakker med små ben.

Det ærefulde hverv at brygge theen, tilkommer *Abdallah* som den ældste. Tilberedningen foregår efter et ganske bestemt mønster, som aldrig fraviges, og drikken tilsmages mange gange undervejs.

EFTER spisningen spredes familien igen. *Latifa* bringer på vej tilbage til skolen to nye brød til *hammam*, for at familien også kan få friskbagt brød til aftensmaden. *Hamed* starter lastbilen for at køre ud i landdistrikterne og købe korn op, *Abdallah* og *Halima* trækker sig tilbage til deres eget rum for at lege lidt med børnene, og for at hvile. *Ali* tager bussen til fabrikken, hvor han passer kraftanlægget, og kvinderne tager atter fat på husarbejdet.

Familien har fåreflokke gående ude i de store skove øst for byen, og da fårene for nylig er blevet klippet, ligger der store dynger af uld på taget og venter på at blive kartet og spunnet. Når dette arbejde er overstået, væver kvinderne selv tæpper og det hvide, næsten transparente uldmousse-

lin, som bruges til mændenes sommerdragter, de fodlange, folderige *jellaba*'er.

Det er hovedsagelig faderen, der er aftager til disse klædningsstykker, for sønnerne, *Hamed* og *Ali* går nu klædt i europæiske klæder. De respekterer faderens religiøse indstilling, og betragter sig selv som muhammedanere, hvilket blandt andet indebærer, at de aldrig drikker spiritus. Men de kommer aldrig i moskeen og foretager ikke de regelmæssige, daglige bedeseancer.

DET ER vanskeligt at drage direkte sammenligning mellem en marokkansk families budget, og et tilsvarende dansk. For det første er familiestrukturen en ganske anden. Familie-enhederne er langt større, fordi de voksne sønner bliver boende i barndomshjemmet med deres egen familie og overtager forsørgerpligten for deres gamle forældre. For det andet supplerer en del byfamilier indkomsten ved at have fåreflokke – passet af en hyrde – gående i landdistrikterne. Naturalierne herfra, i form af uld og kød, bruges til egen husholdning eller omsettes til korn og andre fornødenheder.

På grund af den manglende industrialisering, er der i Marokko et stort arbejdsløshedsproblem, og alt for mange må ernære sig ved uproduktiv småhandel i medinaen og på markedspladserne. Derfor er det i Marokko en misundelsesværdig situation at have beskæftigelse på en fabrik. For folk med faglig uddannelse betaler den en månedsløn, der ligger mellem 1000 og 1500 danske kroner. Det er efter marokkanske forhold en særdeles god indtægt, for skatten er lav.

En dansk husmoder ville være godt hjulpet, hvis hun kunne gøre sine indkøb i Marokkos markeder. Et halvt kilo skært okse- eller fårekød koster 4,25, 1 kg tomater 0,40 kr., et brød af størrelse og konsistens som et dansk sigtebrød koster 0,35 kr. og bøttemør 2,50 kr. for ½ kg. Frugt og grøntsager er tilsvarende billige.

Ved 18-tiden er familien igen samlet, og *Ali*, der er yndlingssønnen, tilbringer en tid hos forældrene med at fortælle dem om dagens hændelser over et glas myntethe.

Aftensmåltidet spises først klokken 21. Det består af den marokkanske nationalret, *cous-cous*, som er semuljegyryn, hvorover der lægges kogte grøntsager, krydderier og fårekød.

Som den mest moderne indstillede af husets mænd har *Ali* anskaffet sig et fjernsyn. I hans lejlighed tilbringer hele familien mange aftener med at kigge på den fascinerende skærm.

Når fjernsynsudsendelsen er forbi, og den gamle *Abdallah* igen har bøjet sig mod Mekka på sit bedetæppe, går han til ro. Det er signal til absolut stilhed i huset.

Endnu hersker den gamle orden i huset i *Kenitra*.

VANDTÆT 83 KR.

Dette elegante TIMEX ur er *garanteret* vandtæt. De kan bade med det, vaske storvask med det, dyrke frømandssport med det på! Der er vandtætte Timex-modeller i både dame-, herre- og børneure. Alle med skriftlig garanti og Timex service-ordning. Timex skal aldrig til urmageren.

Fås i almindelige detailbutikker.

TIMEX
verdens mest solgte ur

(18 millioner ure om året!)

Barneur
chromstål
kr. 58.-

Dameur
gulddouble
kr. 100.-

Dameur
gulddouble
kr. 88.-

Herreur
gulddouble
kr. 115.-

Herreur
gulddouble
kr. 83.-

Et TIMEX ur er altid antimagnetisk - stødsikkert - støvtæt - overtrækssikkert - temperaturjusteret - med brudsikker fjeder og balanceaksel samt splintfrit glas. Vandtætte modeller er *garanteret* vandtætte. Med ethvert ur følger skriftlig garanti og Timex service-sikring.
NB: *Timex* fås overalt i **ALMINDELIGE** detailforretninger.

FØRSTE GRØNLANDSKE BRUGSFORENINGSKURSUS

TILLIDSMEDLEMMER fra de otte hidtil oprettede brugsforeninger på Grønland har for nylig været samlet til et brugsforeningskursus i Julianehåb.

De 31 deltagere i kurset repræsenterede såvel de to brugsforeninger, der allerede har deres butikker i god og blomstrende drift, som de seks brugsforeninger, hvis butiksproblemer skal løses i de kommende år.

Fem foreninger var repræsenteret af deres formænd, og det var desuden et både bemærkelsesværdigt og opmuntrende træk i kurset, at en tredjedel af deltagerne var kvinder.

Kurset var iværksat af Andelsbevægelsens kontaktudvalg for Grønland. På dets vegne deltog i kursusledelsen kontorchef *S. Bøgh-Sørensen* og konsulent *Sven Thomsen*, begge FDB. Kontaktudvalgets to andre parter, Andelsudvalget og Det kooperative Fællesforbund, var ikke repræsenteret, da programmet udelukkende angik brugsforeningsforhold. Desuden medvirkede kursusleder *Hj. Thøgersen*, FDB, der i et år har virket for brugsforeningssagens fremme i en hel anden del af verden, nemlig på Philippinerne.

På ni kursusdage behandledes i debatter og gruppearbejde en række brugsforeningsforhold, såsom regnskaber og vedtægter. Teknikken i afholdelse af både bestyrelsesmøder og generalforsamlinger blev også behandlet i gruppearbejde. Fordelene ved denne arbejdsform kom tydeligt frem derved, at den gav alle kursusedtagere rig lejlighed til indgående at arbejde med de foreliggende problemer.

I et par hvide dage i det tætpakkede kursusprogram foretog man en udflugt til brugsen i den nærliggende by Nanortalik. Det betød simpelt hen to gange elleve timers sejlads, men grønlænderne er vant til at regne med andre afstande, end vi gør her i Syddanmark.

Det vellykkede kursus sluttede med drøftelse af, hvad der hidtil er sket i brugsforeningsarbejdet på Grønland, og hvordan man kan komme videre fremad.

Ledende svensk brugsforenings- pioner død

Direktør *Carl Albert Anderson*, i de sidste tre tiår en af de ledende skikkelser i svensk brugsforeningsbevægelse, er for nylig død, 69 år gammel.

Fra 1937 til sin pensionering i 1966 var *Carl Albert Anderson* direktør for den store stockholmske brugsforening, hvor han femten år forinden var tiltrådt som ekspedient. Fra 1945 var han også foreningens formand, og straks derefter indvalgte han i bestyrelsen for den svenske fællesforening KF, hvis formand han tillige var fra 1957 til 1966. I en del af denne periode beklædte han også formandskabet i Nordisk Andelsforbund.

Under *Carl Albert Andersons* ledelse gennemløb Stockholms brugsforening en rig udvikling, der markeredes af gennemgribende omdannelse af butikstrukturen. Hans formandskab i KF markeredes især ved koncentrationen af brugsforenings-

bevægelsen. Antallet af foreninger reduceredes og i stedet fremstod en række stærke regionale storforeninger.

Carl Albert Andersons arbejdsevne var legendarisk, han blev betegnet „arbejdsmaskinen“. Samtidig med, at han beklædte de krævende poster i brugsforeningsbevægelsen, var han – blandt meget andet – også det stockholmske bystyes formand samt medlem af den svenske rigsdags førstekammer.

ÅBNINGSSUCCES. Der er altid fest, når et nyt brugsforenings-supermarked åbnes. Specialtilbud til forbrugerne er en del af det festlige åbningsprogram, og at de modtages med interesse, fik man for nylig et eksempel på i *Vonsild*. Her åbnedes et supermarked med et ret stort salgsareal, og første salgsdag fandt ikke færre end 4000 bananer villige købere. Desuden solgtes lige så megen bihonning, som brugsforeningen normalt hidtil har solgt – på ét år.

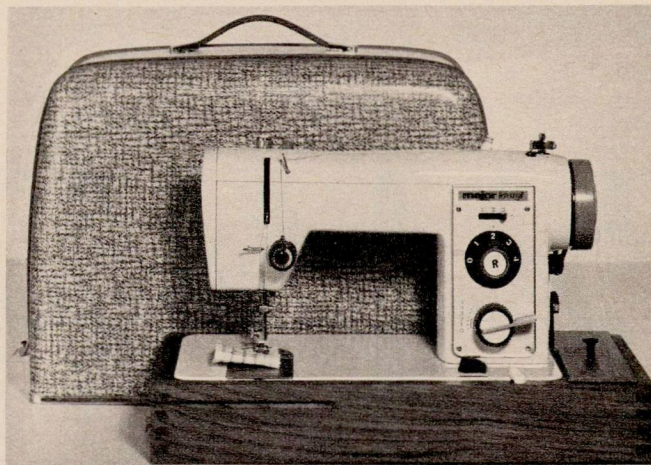
HELT NY TYPE SYMASKINE

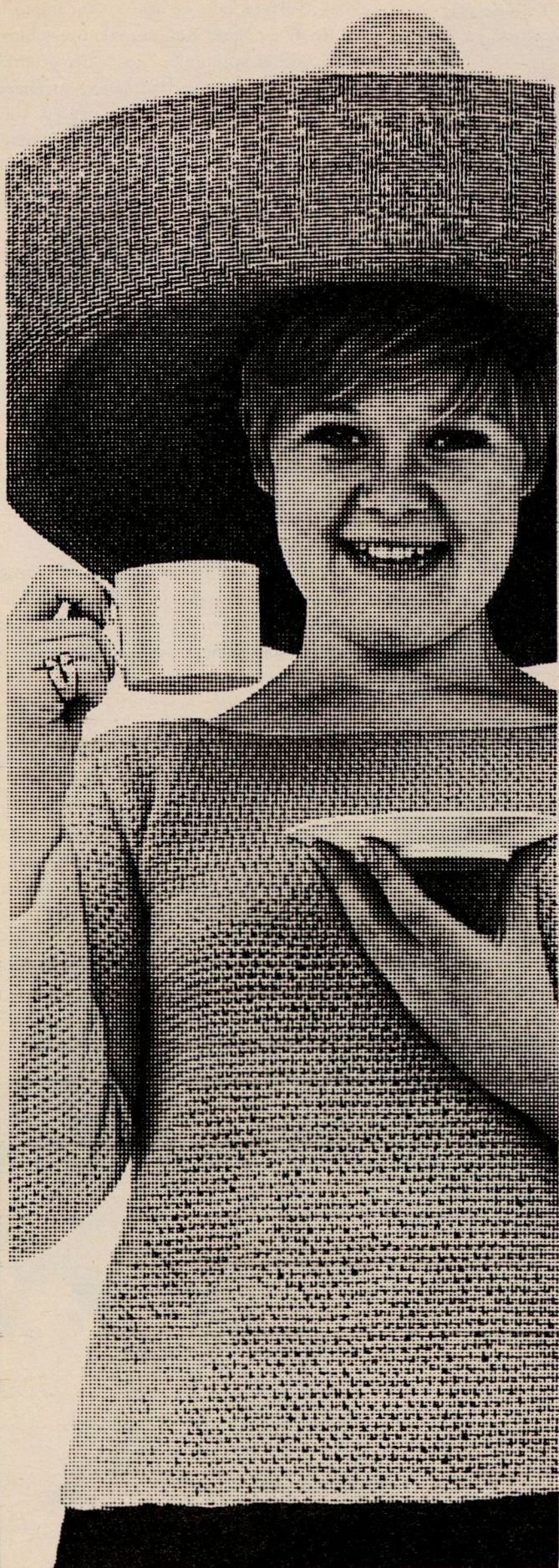
BRUGSENS nye elsymaskine, *Major-Letvægt*, fremstilles med eneret for FDB, og fremtræder med så mange forbedringer i konstruktionen, at man virkelig får noget for de 698 kroner, den koster.

Maskinen vejer kun 11 kg, kabinettet har fået en ny udformning i letmetal, som gør det nemt at tage maskinen frem, kufferten er ændret, så maskinens teaktræs fod danner bunden. Man skal blot løfte låget af, og maskinen er klar til brug.

Den store nyhed i selve maskineriet er den tværstillede griber, som giver en nemmere betjening ved isætning af undertrådspolen, og muliggør syning med dobbeltnål til dobbeltsømme eller brodering med to farver på én gang.

Maskinens knapper er blevet forbedret, blandt andet er trådspændingsknappen nu med skalaen i tre farver og dansk tekst, så man nemt kan få den rette indstilling. Maskinen samles i Danmark af importerede dele, den kraftige universalmotor er dansk med to års garanti. På resten af maskinen ydes 10 års garanti for materiale- og fabrikationsfejl. Med *Major-Letvægt* følger en detaljeret, klart udformet brugsanvisning og en velforsynet æske med tilbehør.

”
Friskmalet kaffe
hver gang...
CIRKEL
KAFFE
er datomærket
top-kvalitet”

*De får friskmalet kaffe hver gang -
både når De maler selv og når De vælger
færdigmalet kaffe i aromatæt pakning.
Cirkel kaffe - altid samme konstante
topkvalitet og fine smag!*

LUXUS
250 g netto

565

*Færdigmalet
i aromatæt dåse*

HVID
 $\frac{1}{4}$ kg netto

480

$\frac{1}{2}$ kg netto
kr. 9.40

BLÅ
 $\frac{1}{4}$ kg netto

545

$\frac{1}{2}$ kg netto
kr. 10.70

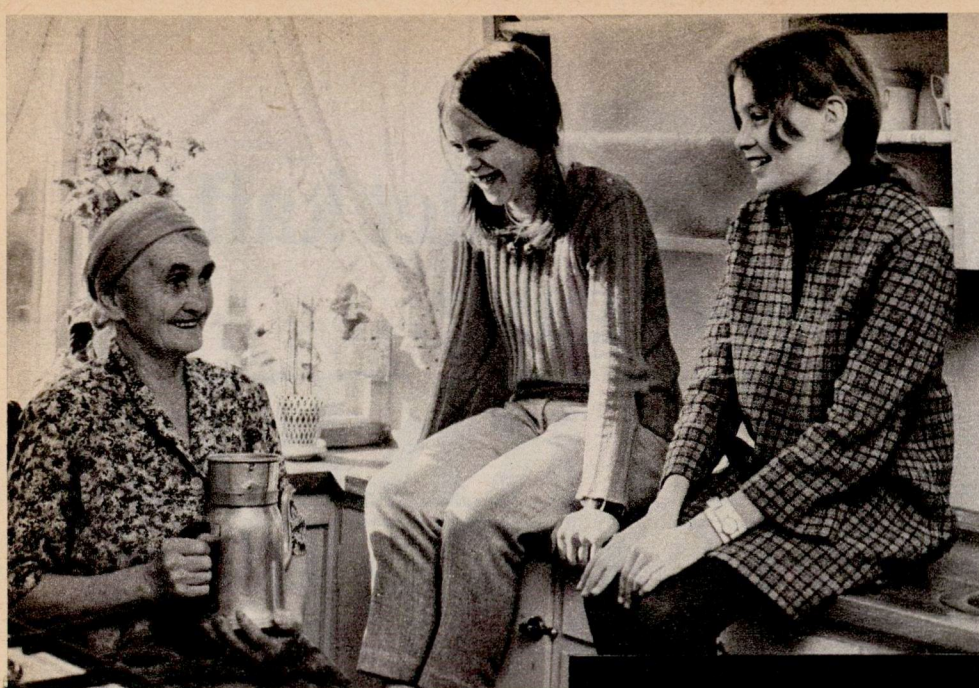
**Nettovægt
betyder
kaffe for
alle
pengene**

*for emballagen
er ikke
vejet med.*

-og så får De endda dividende

BRUGSEN

hjælp kan fås fra det kommunale socialkontor? Hvor stort er behovet for hjælp til ældre mennesker? Kan der rekvireres hjælp i tilfælde af sygdom? o. s. v. Eller gruppen skal fortælle om, hvordan den vil arrangere en køretur med en handicappet en kølig forårsdag – eller hvordan man kan tale en ældre dame til fornuft, hvis hun vil gå spadseretur i sine hjemmesko om vinteren.

Eksamensbevis og tavshedsløfte

Den afsluttende prøve er nærmest en psykisk belastning, så vi kan se, om børnene er velegnede til at blive pensionisthjælpere, siger Birkerøds alderdomshjems forstanderinde, sygeplejerske *Kirsten Mathisen*, der leder undervisningen. Men det er lige så vigtigt, at børnene med et eksamensbevis i baglommen ligesom føler, at de er noget, at de har en uddannelse. Det giver ansvarsfølelse. Det er meget sjældent, at nogen dumper.

Lige efter eksamen aflægger de nyudklækkede pensionisthjælpere et tavshedsløfte, efter at lederne nøje har indskærpet, at nedsettende oplysninger om pensionisterne og deres forhold aldrig bør videregives. Dette løfte har lederne indtryk af, at børnene følger til punkt og prikke.

I pensionisternes hjem – det være sig på alderdomshjem som i private hjem – aftjener de unge deres „værnepligt“ ved at gå byærinder, vande blomster, lave kaffe, tømme skraldespande, pudse sko, sørge for en elektriker, hvis installationen er i uorden, eller tilkalde en blikkenslager til den dryppende hane. Hvis den ældre lider af kontaktbesvær, er det pensionisthjælperens vig-

AT LADE unge i konfirmationsalderen ofre en del af deres fritid på at optræde som gratis hjælpere for gamle mennesker, er naturligvis en smuk tanke. Herom kan alle sikkert være enige. Men kan ideen praktiseres undtagen i ganske særlige tilfælde?

Det mener man i *Birkerød* – ja, man mener endda at have bevist det i praksis. Her har 24 unge i længere tid fungeret som *pensionisthjælpere*, 43 andre unge er ved at være færdiguddannede, og erfaringerne har været så gode, at eksemplet nu tages op mange steder i landet, således i *Brande*, *Vejle*, *Rønne*, *Akirkeby*, *Nakskov*, *Stege*, *Nykøbing S*, *Lyngby*, *Farum* og i *Vaalse* på *Falster*. De fleste steder ventes de første pensionisthjælpere at rykke i felten i år.

Køreprøve med kørestol

Den uddannelse, de unge gennemgår, strækker sig over tre måneder med halvdagenes ugentlig undervisning. Deltagerne i disse kurser er i alderen 13-15 år. De lærer bl. a., hvordan man samler et høreapparat, hvordan de teknisk ret indviklede rullestole er opbyggede, og at man skal tale langsomt og tydeligt til ældre mennesker, hvis høreevne ofte er nedsat.

Før den egentlige eksamen skal eleverne op til en kørestolprøve, hvor de prøver kræfter med Birkerøds vanskeligste gadekryds. Undervejs underholder de vordende pensionisthjælpere deres „passager“ som under en rigtig køretur.

Ved endnu en praktisk prøve arrangerer de unge underholdning i en pensionistbolig. De ældre inviteres ned i festsalen, hvor der

13-15 årige ofrer fritiden på at hjælpe DE GAMLE

Uddanner sig til at yde ældre pensionister praktisk hjælp og opmuntring – og klarer opgaverne bedre end voksne

diskes op med hjemmebag, kaffe og underholdning. Ved sådan en lejlighed bagte to drenge 300 æbleskiver – og det gør de aldrig mere, har de svoret.

I forbindelse med undervisningen fortæller en politimand om de ældre i trafikken, en læge om alderdomssvækkelse og en socialrådgiver om de ældres øvrige problemer.

Denne viden får de unge brug for under et gruppearbejde, hvor der bl. a. skal besvares spørgsmål som: Hvilken

Lene er til undervisning i den teori, som nu skal prøves i praksis.

Det er nemt
-at vælge strømper
i Brugsen!

fullfashioneret crepe nylon
med forstærkning 2x20 den.

FARVE	JASMIN	PRIS.
STR.	9 1/2 - 10	

MASKESTOP I TÅ

gitte

Smut ind i BRUGSEN og kig på det store udvalg - raffinerede damestrømper i topaktuelle farver og kvaliteter. Se på den enestående mærkning øverst på alle BRUGSENS strømpepakninger - så er det nemt at finde Deres yndlingsfarve og størrelse - og den rigtige kvalitet. Den tydelige prismærkning fortæller Dem straks, hvor lidt De behøver at betale for kvalitetsstrømper - i

BRUGSEN

tigste opgave at småsludre og hygge. Men de unge må selv finde ud af, hvad der er mest påkrævet.

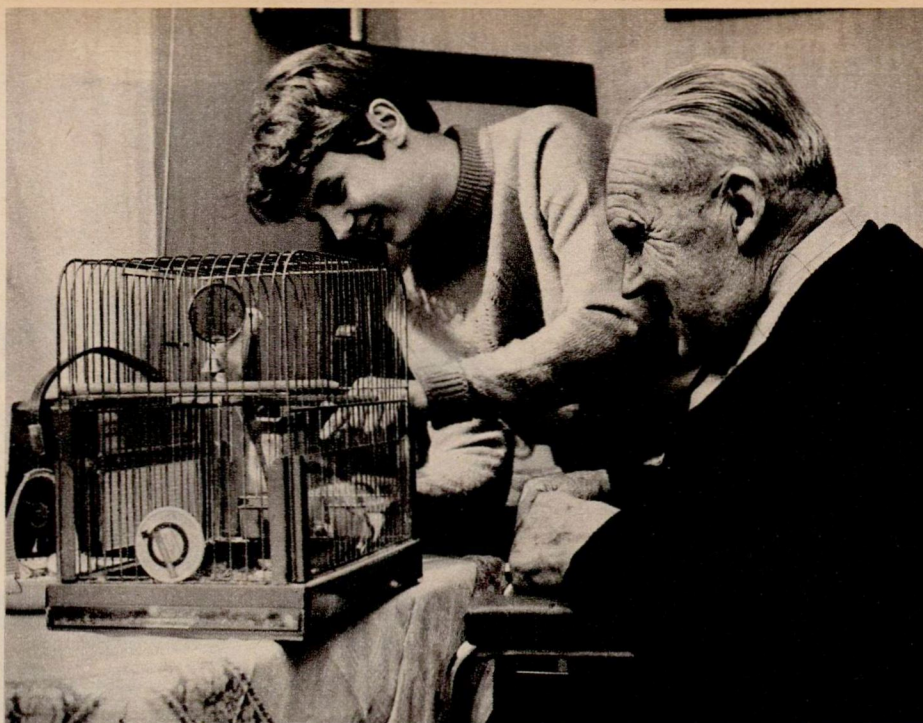
Der kan også blive tale om brevskrivning eller om en tur til apoteket eller socialkontoret – mens det ikke er tilladt pensionisthjelperne at tage hårdt fat med f. eks. en stor, gammel opvask, rengøring eller gravning af have.

Bedre end voksne

For alle disse småtjenester får de unge pensionisthjelpere ikke andet end tak. Efter et halvt års arbejde belønner *Ungdommens Røde Kors*, der står bag uddannelsen af pensionisthjelperne, dog de unge med en sølvske med inskription. Efter et år vanker der et sølvbæger, og efter halvandet år et diplom. Otte unge fik som de første overrakt diplom 1. marts i år.

– Efter halvandet år som pensionisthjelper opfordrer vi de unge til at trække sig tilbage, fortæller overlærer *Jens Thomsen*, der er konsulent for Ungdommens Røde Kors på Sjælland og Bornholm.

– Vi kan erfaringsvis kun bruge de unge i alderen fra 13 til 15 år, tilføjer forstanderinde *Kirsten Mathisen*. Yngre børn er ikke udviklet nok til et så ansvarsfuldt ar-

Lis hjælper hr. Theolander, som er invalid og sidder i rullestol, med at passe undulaten.

bejde, mens aldersgruppen over 15 år har helt andre interessefeltter.

Sjovt nok kan dette arbejde slet ikke udføres af voksne. De har for mange forudfattede meninger og reagerer inden for en bestemt ramme. Børn optræder meget mere

spontant. Mange ældre har selv erkendt over for os, at de meget bedre kan tage imod hjælp af unge end af voksne.

Denne påstand blev underbygget for et par år siden, da Røde Kors over hele landet uddannede ca. 400 såkaldte patientven-

DE ALLERMINDSTES ALLERBEDSTE VEN

Det er sådan, den lille kan li' sin sut: den bli'r aldrig flad, og den kan ikke bides i stykker - fordi TEDDY er den eneste sut med ventil og skumgummi-indlæg!

...Vogt Dem for efterligninger.

Skumgummi-indlæg ventil

Dansk patent nr. 93868

FORBRUGEROPLYSNING.

Hvad er NO DRIP?

No Drip er en helt fedtfri gelé, som får frisuren til at blive siddende, som De har sat den.

Det anvendes særlig efter vask i det endnu fugtige hår, men kan også bruges uden at vaske håret først. No Drip drypper ikke og kan derfor bruges, selv om De allerede er klædt om og opdager, at frisuren trænger til en hurtig opfriskning.

MODERNE HAVEREDSKABER DER LIGGER GODT I HAANDEN

LET OG PRAKTISK LØVRIVE

FLADE
FJEDERSTAALS-TÆNDER
MED »BLØDE« BØJNINGER
– SKAANER PLÆNEN
– GØR DET LET
AT STRYGE LØVET AF

NR. 38

**ZINCK
GODTHAAB**

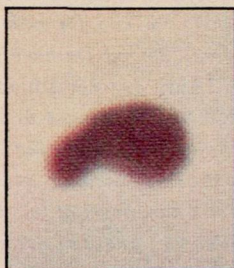
Et helt nyt Valo
-bryder gennem renhed, gennem hvidhed....til

bio-tindrende hvidt!

Bio-aktive enzymer, fortættet vaskekraft og 3 slags hvid-refleks ...

1.

Tag en virkelig vanskelig plet og slip Valo's enzymer løs på den.

2.

Se hvordan snavset ligefrem glider af. De mest genstridige pletter bukker under og snavset trækkes ud.

3.

De særlige hvid-reflekser tilbagekaster lyset i de bio-rene fibre med en helt ny styrke af hvidhed!

Oplev en storvask med enzymer, fortættet vaskekraft og hvid-refleks. Ny Valo gør Deres storvask bio-tindrende hvid!

...de kunne nu rulle cerutter
i de »gode, gamle dage«

...vi gør det stadig
med Golf...! (Smag!)

De specielt udvalgte tobakker i GOLF's indlæg, omblad og dæks behandles efter cigarfabrikkernes gamle, fine traditioner. Det er der mange, der har sans for. Smag GOLF - den er ærligt sin pris værd.

ner. Det var voksne, som gik ud om aftenen for at hjælpe og hygge om syge og gamle. Denne ordning blev også prøvekørt i Birkerød, hvor den som andre steder endte i fiasko.

Uventet trofaste

De første pensionisthjælpere blev da også mødt med skepsis. At forsøget alligevel er lykkedes så godt, skyldes først og fremmest de unges uventede trofasthed overfor den opgave, de havde påtaget sig. Hovedparten af de unge fortsætter lang tid ud over det bundne halve år. Otte af 11 på de første hold holdt således ud i halvandet år. Og de fleste bruger meget mere tid end de obligatoriske halvanden time pr. uge.

Da en gammel dame blev syg i knæene, opfordrede lægen hende til at gå op og ned ad trapper en halv times tid hver dag. Damens to faste pensionisthjælpere - de arbejder ofte i hold på to - tilbød da straks at komme hver dag, og de træner nu troligt med den gamle dame på trappen fra stuen til anden sal, og hun er nu allerede meget raskere til bens.

En anden pensionist fik under en sygdomsperiode besøg tre-fire gange om ugen af sin faste hjælperske. Pigen kom blot for at kontrollere. Hun var ikke helt sikker på, at hjemmehjælperen passede pensionisten ordentligt.

Da Samvirkens medarbejder spurgte pigen, hvorfor hun kom så hyppigt, svarede hun uden at tænke sig nærmere om: *det var jeg nødt til - hun var jo syg*. Dette udtryk: *nødt til* fortæller lidt om det samværforhold og venskab, som i mange tilfælde vokser op mellem pensionist og pensionisthjælper - mellem gammel og ung. Det fremgår vist også af disse kommentarer fra et par deltagere i Birkerød-forsøget:

Pensionist *Helene Jespersen*, Birkerød, 81 år: *Jeg vil slet ikke kunne undvære mine to drenge, Jesper og Per-Bo. Forleden pudsede de min kørestol, løb byærinder og tog tingene ud af mit skab og tørrede dem af. Og de er begge punktligt og korrekte med pengesager. Sidst da de kørte mig en tur, sagde de til mig ved indkørslen til alderdomshjemmet: Nu kan De godt gå hjem resten af vejen - det vil De have godt af!*

Lis, 14 årig pensionisthjælper: *Nu har jeg været med i halvandet år og må desværre ikke fortsætte mere. Jeg kommer til at savne arbejdet med de ældre, som vi unge jo faktisk har meget at tale med om. Mange fortæller om, hvordan der så ud i Birkerød i gamle dage, og hvor skrappt det da var at gå i skole. Det er spændende at høre om.*

***”Det må være frygteligt at undvære
det blødkogte morgen-æg...”***

Det blødkogte morgen-æg gi'r energi og vitalitet til hele formiddagen. Æg indeholder masser af vigtige stoffer: protein, vitaminer og mineraler. - Det er ikke til at forstå, at nogen vil undvære det hurtigste og sundeste om morgenen!

ah·ÆG

Stand's skyttegravskrigen om lukkeloven

Et forslag om et forsøg med mere liberale åbningstider i en enkelt, middelstor provinsby

DEN GÆLDENDE lukkelov begrænser en række forbrugergrupper indkøbsmuligheder. Dette gælder særligt for familier uden hjemmearbejdende voksne personer. Sådan er en af de afgørende konklusioner i den nu foreliggende, endelige rapport, som af Institut for markedsøkonomi ved Handelshøjskolen i Århus er udsendt efter en afsluttende undersøgelse af lukkelovsproblemet foretaget på foranledning af Handelsministeriet.

Rapporten er udarbejdet af *Jens Vestergård* og *Bjørn Engen* fra det nævnte institut og bærer titlen: Lukkeloven – dens konsekvenser for forbrugere og erhvervsdrivende.

Rapporten forfægter det synspunkt, at under en friere lov vil forbrugere i familier med udearbejdende voksne ændre deres indkøbsvaner for såvel dagligvarer som udvalgsvarer, mens familier med hjemmearbejdende voksne i første omgang vil ændre deres indkøbsvaner *alene* over for udvalgsvarer.

En mere liberal lukkelov vil endvidere gøre det lettere for forbrugere at købe ind i butikker, som har en mindre bekvem beliggenhed, men kan byde på andre fordele. De vil være mindre stavnsbundne end hidtil.

En ny butikstype dukker op

En ændring i indkøbsvaner indvirker selvfølgelig på butiksstrukturen. Der vil sandsynligvis dukke en ny butikstype op, som vil kunne sælge varerne til lavere priser,

 hvis kunderne er villige til at køre længere for at komme i butikkerne,

 hvis der foretages større indkøb,

 hvis butikkerne ved en jævn kundetilstrømning kan undgå spidsbelastning,

 hvis kunderne accepterer bestemte serviceformer som selvbetjening,

 hvis de giver afkald på en række serviceydelser som udbringning, kredit, m. v.

Da langtfra alle forbrugere vil være villige til at ændre deres indkøbsvaner, må den nye butikstype baseres på kunder fra et stort opland.

Butikker af en sådan type har især gjort sig gældende i Sverige. De er i stand til at sælge med stor rabat, fordi de kan udnytte de nævnte fordele samtidig med, at de har en meget smidig indkøbspolitik.

Af rapporten fremgår det, at de største butikker og butikkerne med det bredeste sortiment vil udøve størst tiltrækning, når forbrugere har tidsmæssig mulighed for frit at vælge indkøbssted.

Længere åbningstid betyder ikke højere priser

I diskussionen om lukketidslovgivningen er det ofte blevet fremhævet, at en øget åbningstid vil medføre højere priser, som skal betales af samtlige forbrugere, fordi forretningerne ikke kan indføre pristillæg på bestemte klokkeslet. Disse højere priser skulle være en følge af øgede lønomkostninger og manglende mulighed for at øge den totale varemængde, der om sættes gennem detailhandelen.

Herom siger rapporten imidlertid:

Supermarkeder og butikker med et bredt sortiment vil, på grundlag af erfaringer, som man kender fra såvel fredag aftener som lørdage tiltrække de fleste kunder. Sådanne butikstyper har de største faste omkostninger, og en stigning i lønomkostningerne vil have en relativ lille indflydelse på de samlede driftsomkostninger.

Adskillige udgifter er for de større butikkers vedkommende faste, og omkostningerne udgør en faldende procentsats ved større omsætning. Merudgiften i lønninger vil derfor kunne opvejes af nedgangen i de faste omkostninger.

I de butikker, der har gennemført den mest rationelle arbejdsdeling, vil den største del af arbejdsfunktionerne være uafhængige af kundens tilstedeværelse. Disse butikker vil sørge for, at kun den

del af arbejdsfunktionerne, der er direkte *kundestyrede*, falder på de tidspunkter, hvor timelønssatserne er højere end normalt.

Hvis forbrugere får øget tid til rådighed til at foretage deres indkøb, og hvis de geografiske bånd slækkes, vil det betyde en ændring af den konkurrencemæssige stilling mellem butikstyper inden for den samme branche. I følge rapporten vil de butikstyper, der har de største faste omkostninger, som ikke påvirkes væsentligt af de variable omkostninger som lønninger få lettest ved at udnytte en længere åbningstid, idet de vil opnå en bedre fordeling af deres forholdsvis høje faste omkostninger gennem en større omsætning.

På længere sigt vil man også kunne regne med lavere investeringer i nye butikker, fordi de eksisterende butiks anlæg ved længere åbningstid kan formidle en større omsætning.

Et stigende prisniveau må dog ventes i de *nærheds*butikker, der er præget af en lille ordrestørrelse, lille, ujævn belastning, lang åbningstid og efterspørgsel efter et snævert sortiment og store servicekrav.

De små butikker kan få rentabiliteten styrket

Ved længere åbningstid kan det ventes, at de ansattes arbejdstid i en række tilfælde vil blive placeret senere på dagen i forhold til, hvad der gælder i dag. Ændringer i åbningstiderne vil dog næppe få større indflydelse på de butiksansattes arbejdstid som helhed. Kun dele af detailhandelen kan antages at udnytte en udvidet åbningstid, og de butikker, der udnytter en forlænget åbningstid, vil søge at reducere deres personale mest muligt på forskudte tidspunkter på grund af højere lønsatser.

Man gør i denne forbindelse opmærksom på, at bedre betaling for „forskudt“ arbejdstid og netop mulighed for at arbejde på et andet tidspunkt end det nu gængse vil gøre det nemmere for butik-

kerne at få deltidsbeskæftiget kvindelig medhjælp. Dertil kommer, at den ændrede struktur inden for butikssammenhængen har formindsket antallet af butiksindehavere, som vil blive berørt af arbejdstidsproblemet.

Rapportens forfattere hævder i øvrigt, at de små butikkers vanskeligheder ikke skulle øges ved en friere lukkelov, men at de tværtimod kan få rentabiliteten styrket gennem konkurrence på åbningstider, som passer til forbrugernes ønsker.

Sæt et forsøg igang

Den endelige rapport fra den århusianske handelshøjskoles markedsinstitut er ikke blevet modtaget med større entusiasme af butiksindehavere og butiksmedhjælpere end det forudgående, midlertidige undersøgelsesmateriale, offentliggjort i fjor.

Begge parter er imod en lukkelovsrevision i den anbefalede retning, fordi den vil medføre forskudt arbejdstid og dermed – påstås det – standse eller i hvert fald hæmme tilgangen af arbejdskraft til faget. Det er naturligvis ikke den eneste grund, men den vigtigste.

Man anser heller ikke undersøgelsen for at være autentisk, fordi den ikke har været tilstrækkeligt dybtgående. Dens konklusioner angives at hvile mere på formodninger og antagelser end på kendsgerninger.

Handelsministeren synes dog ikke at være af den opfattelse, at lukkeloven er god nok, som den er. Overfor påstandene fra købmændenes og butiksmedhjælpernes side om, at langt den største part af forbrugerne er tilfredse med de nuværende åbningstider, har handelsministeren fremsat den tungtvejende indvending, at „det nok ikke ville være alle, der er tilfredse, hvis min kollega justitsministeren kræver loven nøje overholdt“.

Handelsministeren gør også opmærksom på, at det ikke kan være et ufravigeligt krav, at der skal gælde én og samme lukkelov overalt for alle bebyggelsesformer og varesortimenter.

Hvad der nu videre skal ske, foreligger der intet om, hverken fra regeringens eller de interesserede parter side. Men det er vel ikke meningen, at den nuværende skyttegravskrig skal fortsætte.

Hvorfor ikke gøre, som *Uddelerbladet* foreslår i et af sine sidste numre: Før problemerne fra undersøgelsesstadiet over i et konkret eksperiment – for eksempel ved at overtale de handlende i en mellemstor by til velvilligt og fordomsfrit at acceptere en lokal ændring af lukkeloven i et kvartal. Erfaringerne fra dette og lignende eksperimenter vil være overordentligt nyttige at kende, før man indlader sig på at ændre hele landets lukkelov.

Det forekommer os at være et godt forslag, som er værd at overveje.

TILLYKKE - OG SKÅL

Prince of Denmark hedder brugsens egen kirsebærvin. Den leveres fra Svendborg Vinkompagni, og dens råstof er gode fynske kirsebær. Denne drik vil man fremtidig nyde med større beundring end hidtil. Prince of Denmark er fornylig hædret med en fin udmærkelse af sagkyndige i vin- og spiritusfremstilling.

På en international præmiering af vin og spiritus i Nürnberg har Prince of Denmark fået tildelt belønning i form af en **guldmedalje**. Medaljen opbevares nu i Svendborg, men vi vil nok snart se den på kirsebærvinens etikette.

HAMSKIFTE

Tilsyneladende ud fra tilliden til, at den gode vare nok skal sælge sig selv, har FDBs Fragancia-cerut – et af de bedste mærker inden for sin type – hidtil formummet sig i et alt for beskedent udstyr. Det vil der nu blive rådet bod på, idet cerutten fremtidig vil blive solgt i en smuk hvid æske med grå og grønne farvebånd, som nok skal falde i øjnene, så der også på den måde vederfares cerutten retfærdighed.

Plus til kaffe, the og madlavning

BLIVER ALDRIG SUR!

WALLCO A/S

Næste nummer af
Samvirke kommer dateret
15. SEPTEMBER
indeholdende
bl. a. interessant artikel

TUSIND MIL
fra hvorsomhelst

om Seycheller-øgruppen i
Det indiske Ocean

HUNDREDPROCENT NEDBRYDELIGT

Sulfoforurening af åer og vandløb har der været talt og skrevet meget om – og med rette. Forholdene er bleve meget bedre efter at alle danske fabrikker, der her i landet fremstiller vaske- og opvaskemidler, for flere år siden gik over til at bruge syndeter, der er mindst 80 pct. nedbrydelige. De er noget dyrere end de hårde syndeter, som er mindre nedbrydelige.

FDBs opvaskemiddel: *Nuren'erne*, er hidtil fremstillet af syndeter, der er ca. 90 pct. nedbrydelige. Nu er det lykkedes at skaffe en råvare, der er *hundredprocent nedbrydelig* til en så rimelig pris, at Super Nuren og Koncentreret Nuren erstattes med det nye *Bio Nuren*, fremstillet af det 100 pct. nedbrydelige syndet. Det nye råprodukt udtørre huden mindre end ved de tidligere anvendte.

Super Nuren og Koncentreret Nuren er nu ved at forsvinde, men vor gamle kending, *den almindelige Nuren* i literflasken beholder vi heldigvis, til glæde for de mange, der foretrækker en mere fortyndet vare og en uparfumeret vare. Men også den er af 100 pct. nedbrydelige råstoffer.

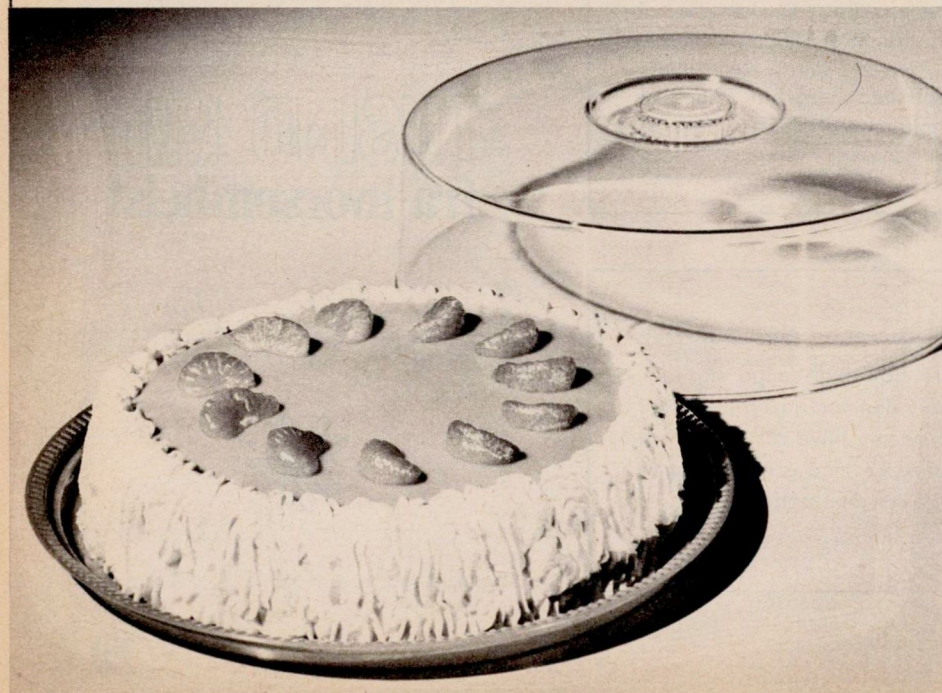
Bio Nuren, der er dobbelt så kraftig som almindelig Nuren, koster 2,98 for en flaske med 765 gram. Nuren koster 2,65 for en flaske med en liter.

TIL LAGKAGER OG ANRETNINGER

Et lagkagefad med låg har været et ønske i årevis, men plastfabrikanterne troede ikke på ideen. Nu er fadet at få i brugsen og efterspørgslen er helt overvældende. En medvirkende årsag er nok, at det er et pænt fad og meget billigt. Det er af polystyrol og fås i orange, hvidt eller blåt, mens over-

delen er glasklar. Fadet måler 30 cm i diameter og overdelen er otte centimeter høj. Det hele koster 5,85.

Lagkagefadet er meget anvendeligt, også som anretterfad. Mange ting kan forberedes i god tid og holder sig frisk under låget. Fadet kan sættes i fryseren, men det tåler kun varmt vand indtil 75-80 grader. Det står desværre ingen steder, så vi håber, at vore læsere vil erindre disse oplysninger, og at fabrikanten hurtigst muligt forsyner sin vare med dem.

FIN EMBALLAGE TIL TOMATKETCHUP

Det kan være vanskeligt at hælde netop den portion tomatketchup ud af flasken, man har brug for.

Svendborg Konserver har længe spekuleret på en mere brugsvenlig emballage. Løsningen fandtes i de svenske brugsforeninger, hvor tomatketchup fås i lave, brede glas, der ser godt ud på bordet, og hvorfra ketchuppen let tages op med ske. *Svendborg Konserver* fik lov at bruge både glassene og *Winner*-navnet, som forbeholdes særlige kvalitetsvarer.

Nu hedder *Svendborg Konserver* tomatketchup altså *Winner tomatketchup*. Men det er den samme fine kvalitet, den altid har været.

Tomatketchup fås nu i flaske og i de brede glas. Vi spår, at forbrugerne svigter flasken til fordel for *Winner*-glasset, bl. a. fordi prisen er den samme.

En flaske tomatketchup med 350 gram (3/8 flaske) koster 2,25 og i glas med 400 gram 2,52.

Vi spiser mange NAFrosiner hos os, og det gør sikkert også andre brugskunder, skriver indsenderen I. H. J. fra Århus. Det vil derfor være interessant at få oplyst, om der føres kontrol med om der er pesticiderester i netop dette produkt. Det er jo en kendt sag, at vindruer behandles særligt intensivt med sprøjtemidler, hedder det til slut i brevet.

* Om vindruer behandles mere intensivt med sprøjtemidler end anden frugt, kan vi ikke udtale os om. Men der føres i alle frugteksporterende og -importerende lande gennem statslige giftsnævn en meget streng kontrol med de anvendte sprøjtemidler. Nævnene bestemmer, hvilke sprøjtemidler, der må anvendes og skal godkende ethvert sprøjtemiddels brugsanvisning.

De fleste sprøjtemidler anvendes inden og lige efter at frugten er afsat. De er let nedbrydelige og forsvinder længe før frugten skal høstes. Frugt, der skal sprøjtes i modningsperioden, (f. eks. æbler og pærer), må kun sprøjtes indtil én måned før den er plukkemoden.

Fra vor leverandør i Californien har vi fået oplyst, at til sprøjtning af vindruer anvendes sprøjtemidler i meget begrænsede mængder og under strengeste kontrol. Inden de tørrede vindruer pakkes i Californien, gennemgår de en grundig renselsesproces, hvorefter de pakkes maskinelt. Rosinerne er fuldstændigt rene og kan spises uden at skylles. Det samme gælder al den tørrede frugt, FDB importerer fra Californien.

Danmark importerer netop nu kolossale mængder af friske vindruer. Det ville være en katastrofe for de eksporterende lande, om der var den mindste rest af sundhedsfarlige sprøjtemidler tilbage på druerne, som de fleste spiser uden at skylle dem. Strenge regler og effektiv kontrol i såvel de eksporterende lande som i modtagerlandene sikrer forbrugerne, at frugten er sundhedsmæssigt helt i orden.

Brug husholdningshandsker

Ligemeget, hvor mange krumspring fabrikantene gør sig med at tilsætte mystiske midler til sulfoen, kan det ikke undgås, at vaskemidler og opvaskemidler på syndetbasis virker noget udtørrende på hud og negle. Det samme gør de salmiakduftende rengøringsmidler. De moderne vaske- og rengøringsmidler er fortrinlige, men enhver medalje har en bagside.

Der er mennesker med en så vidunderlig hud, at den tåler det utroligste. De fleste har den ikke. De må hjælpe sig med håndlotion eller med cremer som Camferine, Azulenglycerin og lignende. Men den bedste beskyttelse yder husholdningshandsken.

Mange mener, at de ikke kan arbejde med handsker på. Det er kun, fordi de ikke har haft tålmodighed til at vænne sig til det, og måske har de forsøgt sig, dengang handsker ikke var så brugsegnete, som de er i dag.

Husholdningshandsker har været i det svenske konsumentinstituts søgelys, og husholdningsrådet har suppleret den svenske undersøgelse ved at se på de handsker, der fås her.

På grundlag af undersøgelserne kan der stilles følgende krav til en husholdningshandske:

- 1: Handsken skal være rummelig og materialet smidigt.
- 2: Manchetten tilpas lang og ikke for vid.
- 3: Handskens inderside må være ru eller mønstret. Dog må mønstret ikke være for kraftigt, når handskerne bruges til finvask af nylon og fin uld.
- 4: Der bør på emballagen stå, hvilket materiale handskerne er fremstillet af, og hvilke midler, de ikke tåler.
- 5: Prøv handskerne ved købet. Målene giver ikke særlig sikker vejledning.

De fleste husholdningshandsker er af latex (naturgummi) med eller uden lådden vrang. De er modstandsdygtige over for alle alkaliske og syntetiske midler som vaskemidler, opvaske-

midler, mange rengøringsmidler og selvblankende bonevoks (vandvoks). Disse handsker angribes efterhånden af benzin, terpentin, olie o. l. og tåler derfor bl. a. ikke teakolie, bonevoks med terpentin samt visse rengøringsmidler. Hertil må bruges plasthandsker eller handsker af syntetisk gummi.

Handskernes holdbarhed er meget afhængig af, hvordan de bruges og hvorledes de vedligeholdes. Efter brug skal de skylles grundigt eller vaskes med sæbe og vand, mens man endnu har dem på. De krænges af hånden og hænges til tørre.

Hvis man bliver meget fugtig om hænderne i gummihandsker, skal man vælge handsker med lådden vrang eller bruge en bomuldshandske under gummihandsken, som da må have en glat vrang. Hvis man har tilbøjelighed til at få eksem på hænderne, må bomuldshandske under gummihandske altid tilrådes.

Brugsens mest solgte husholdningshandske er *Marigold chic* (1. i billedet herunder) til tre kroner. Mærket står desværre ikke på emballagen. Der står blot *gummihandsker*. Der står heller ikke, at da handskerne er af latex, kan de efterhånden angribes af olie, fedt, o. lign. Det har *Forbruger-Nyt* i milde ord påtalt – og med held. I løbet af kort tid kommer husholdningshandskerne i poser med rigtigt navn og tekst. Til gengæld har vi rost posen, fordi den nemt kan lukkes op, så handskerne kan prøves inden købet.

Marigold chic er en latexhandske, med en god, lang manchette og med lådden vrang. Den er behagelig at arbejde med. Handskens inderside er mønstret men er alligevel glattere at arbejde med en den franske *Juliette handske* (2), til 4,45 (fås kun i mellemstør.) og *Marigold new style* (3) til 5,50 (fås i fire stør.). De to sidstnævnte modeller kan skaffes fra FDBs specialafdeling, hvis brugsen ikke har.

Kontrolleres den tørrede frugt

FREMMED MAD | FERIEN

Karen Kok har været ude at rejse og noteret sig nogle af de gode retter hun mødte på sin vej. I Italien har kød altid været meget dyrt, og det har lært italienerne at tilberede fortrinlige retter med beskedne mængder kød. Fra Østrig og Tyskland kommer Quarkkagen, hvis let sylrige, friske smag og fugtige konsistens gør den anderledes end de hjemlige tærter. I Jylland fik Karen Kok purløgsovs til kogt makrel, kogt ørred og kogte sild. Frisk og herligt smagte det.

Saltimbocca alla Romana

(8 pers.)

8 tynde skiver kalvekød (ca. ¾ kg) (filet, inderlår el. klump)
friske salvieblade el. tørret salvie (fås i FDBs krydderiglas)
16 tynde skiver røget filet
tandstikkere
mel
75 g margarine
1½-2 dl hvidvin

Skiverne bankes godt ud og halveres. Et salvieblad eller lidt tørret salvie lægges på hver. En skive røget filet lægges over og holdes fast med en tandstikker. Kødet vendes i mel og brunes i margarine på panden ca. 2 min. på hver side. Hvidvinen hældes ved. Retten småsnurrer et par minutter. Serveres med ærter og en grøn salat.

Østrigsk quarktærte

(6-8 pers.)

3 æg, 150 g sukker, 1/8 tsk. salt, 400 g (2 bægre) quark, 1 tsk. reven citronskal, 1 spsk. citronsaft, 1/2 tsk. vanillesukker, 50 g smuttede, hakkede mandler, 2 dl piskefløde, 60 g mel, 2 spsk. rasp.

Æg og sukker piskes godt sammen. Quarken røres i. Salt, citronskal, citronsaft, vanillesukker og mandler tilsættes. Den stivpiskede fløde og melet blandes forsigtigt i. Dejen hældes op i en smurt raspbestroet springform. Tærten bages i ovnen ca. 1 time ved jævn varme (175°). Tærten spises lunken eller kold som dessert evt. med solbær eller andet syltetoj til, eller til kaffe og the. Der kan også blandes rosiner i tærten.

Jydsk purløgsovs

(6 pers.)

50 g margarine
½ dl eddike
20 g smør
5 spsk. fintklippet purløg

Margarine og eddike koges sammen i en gryde. Smørret tilsættes. Purløgene lægges i souseekanden og sousen hældes kogende varm over. Sousen er især velegnet til kogt fisk.

pige til hjælp til opvask. Ung

HUSHJÆLP SØGES

— pålidelig, effektiv og alsidig.
Henvendelse: billet mrk. »Træt hus-
mor«.

Dame til morgenrengør. ant
straks. Timeløn 9 45 1-
til W...

VÆRS'GO

Deres hushjælp er parat —
højkoncentreret, salmiakfrisk
og supereffektiv flydende
Nu Rens! Ta' proppen af
og slip Nu Rens løs på gulve,
vægge, døre, vinduer, malet
træværk, køkken, badeværelse
m. v., så skal De se skinnende
rent og pletfrit hus...
Be' om Nu Rens i Brugsen.

BRUGSEN

Friske unge bruger Pepita Fluor...

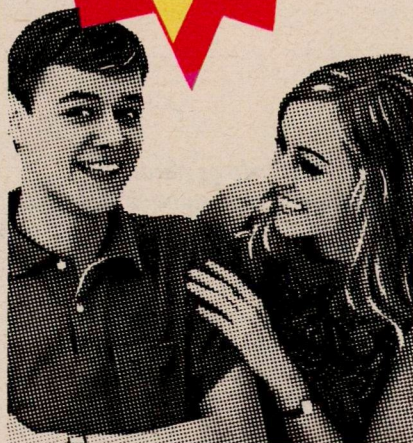

(Prøv den, så ved De hvorfor!)

Pepita Fluor er en frisk ny tandpasta, som renser effektivt og smager dejligt forfriskende.

Pepita Fluor bevarer tænderne sunde og stærke og gi'r en herlig frisk ånde. Prøv den - og De vil aldrig bruge andet!

PEPITA FLUOR
fra FDB i Viby
— en af forbrugernes
egne fabrikker.

BRUGSEN